

«Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	4
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп.....	5-6
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	7-55

Тәуелсіз аудитордың есебі

«Самрұқ-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ-ның Акционері мен Басшылығына

Пікір

Біз «Самрұқ-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ-ның және оның еншілес компаниясының (бұдан әрі - «Топ») қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына («ХАС») сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің *Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі)* сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық.

Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Басшылықтың және Аудит жөніндегі комитеттің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Топ басшылығы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Аудит жөніндегі комитет Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;

- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және аудиттің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Аудит жөніндегі комитеттің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Гульмира Турмагамбетова
Аудитор / Бас директор
«Эрнст энд Янг» ЖШС

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы
№ 0000374 біліктілік куәлігі

050060, Алматы, Қазақстан Республикасы
Әл-Фараби даңғылы, 77/7
2018 жылғы 28 ақпан

Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия сериясы МФЮ - 2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы Қаржы
Министрлігімен 2005 жылғы 15 шілдеде
берілді

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша**

<i>Мың теңгемен</i>	Ескерт.	2017 жыл	2016 жыл
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	1.352.420	1.379.107
Инвестициялық жылжымайтын мүлік	6	3.658.920	3.879.247
Қауымдасқан ұйымға инвестиция	12	47.154	43.641
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	11.036.407	9.792.993
Материалдық емес активтер		39.893	28.511
Ұзақ мерзімді қаржы активтері	9	40.200.920	70.595.255
Несиелік мекемелердегі қаражат	10	41.450.537	30.800.000
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	13	16.833.635	8.443.693
		114.619.886	124.962.447
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар		3.861	3.409
Сатуға арналған жылжымайтын мүлік	7	48.135	355.952
Құрылыс компанияларына берілген аванстар	8	8.103	3.758.257
Сауда дебиторлық берешек	14	41.221	389.016
Берілген қарыздар	15	62.331.242	11.313.062
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		253.377	239.019
Ағымдағы қаржы активтері	16	5.367.032	4.492.019
Несиелік мекемелердегі қаражат	10	136.447	16.209.274
Өзге де ағымдағы активтер	11	96.656	112.536
Ақша қаражаты мен оның баламалары	17	26.372.513	39.704.262
		94.658.587	76.576.806
Активтер жиыны		209.278.473	201.539.253

7-55 бет аралығында қоса берілген есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	2017 жыл	2016 жыл
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	18	19.990.162	19.990.162
Қосымша төленген капитал	18, 19	3.437.245	3.437.245
Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві	18	(289.241)	(455.110)
Бөлінбеген пайда		16.857.119	13.633.382
Капитал жиыны		39.995.285	36.605.679
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	19	1.076.322	19.844.472
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	20	1.624.297	1.574.648
Келешек кезеңдер кірістері	23	168.371	19.563.866
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	28	572.132	197.353
		3.441.122	41.180.339
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Бас компаниядан алынған қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	19	163.974.691	122.421.602
Кредиторлық берешек	21	351.385	275.924
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	22	1.515.990	1.055.709
Қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны		165.842.066	123.753.235
Міндеттемелер жиыны		169.283.188	164.933.574
Капитал мен міндеттемелер жиыны		209.278.473	201.539.253

Басқарма Төрағасы

А.Ш. Жетпісбай

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2017 жыл	2016 жыл
Кірістер	24	13.684.077	12.861.613
Өзіндік құны	25	(8.198.958)	(12.777.428)
Мемлекеттік субсидия	23	4.653.544	4.326.492
Жалпы пайда		10.138.663	4.410.677
Жалпы және әкімшілік шығыстар	26	(1.658.452)	(1.445.762)
Қаржы активтерінің құнсыздану шығыстары	11, 15	(5.067.947)	(2.248.013)
Қаржы активтерінің құнсыздану резервтерін қалпына келтіру	11, 15	11.102	54
Операциялық кірістер		3.423.366	716.956
Қаржыландырудан болған кірістер	27	3.154.830	6.998.763
Қаржыландыру шығыстары	27	(1.548.873)	(1.869.510)
Қауымдасқан ұйымның кірістеріндегі/(залалдарындағы) үлес	12	3.513	(2.793)
Басқа да кірістер		290.433	129.814
Басқа да шығыстар		(192)	(83.007)
Салық салынғанға дейінгі пайда		5.323.077	5.890.223
Пайда салығы бойынша шығыстар	28	(1.485.950)	(1.800.956)
Есепті жылғы пайда		3.837.127	4.089.267
Келесі кезеңдерде пайда немесе зиян құрамында қайта жіктелуге жататын басқа да жиынтық кіріс			
Сату үшін қолда бар қаржы активтері бойынша таза кірістер/(шығыстар)	16	165.869	(266.843)
Салықтар шегерілген есепті жылғы өзге жиынтық кіріс/(шығыс)		165.869	(266.843)
Салықтар шегерілген есепті жылғы жиынтық кірістің жиыны		4.002.996	3.822.424

Басқарма Төрағасы

А.Ш. Жетпісбай

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

7-55 бет аралығында қоса берілген есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві (20-ескертпе)	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2015 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(188.267)	9.764.194	33.003.334
Есепті кезеңдегі пайда	—	—	—	4.089.267	4.089.267
Басқа да жиынтық залал	—	—	(266.843)	—	(266.843)
Жиынтық кіріс жиыны	—	—	(266.843)	4.089.267	3.822.424
Дивидендтер (18-ескертпе)	—	—	—	(220.079)	(220.079)
2016 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(455.110)	13.633.382	36.605.679
Есепті кезеңдегі пайда	—	—	—	3.837.127	3.837.127
Басқа да жиынтық кіріс	—	—	165.869	—	165.869
Жиынтық кіріс жиыны	—	—	165.869	3.837.127	4.002.996
Дивидендтер (18-ескертпе)	—	—	—	(613.390)	(613.390)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	19.990.162	3.437.245	(289.241)	16.857.119	39.995.285

Басқарма Төрағасы

А.Ш. Жетпісбай

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін**

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескерт.</i>	2017 жыл	2016 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Өнім мен тауарларды өткізу		934.929	4.710.519
Алынған пайыздар		4.648.081	6.709.278
Овернайттар бойынша түсім		1.079.793	999.994
Жалдаудан түскен түсімдер		6.642.679	6.156.991
Өзге де түсімдер		203.227	299.919
Тауарлар мен қызметтер үшін өнім берушілерге төлемдер		(733.905)	(774.434)
Берілген аванстар		(53.554)	(25.295)
Жалақы бойынша төлемдер		(851.639)	(733.090)
Алынған қарыздар бойынша сыйақыны төлеу		(2.198.266)	(2.053.142)
Корпоративтік табыс салығы		(413.720)	(450.240)
Бюджетке төленетін басқа да төлемдер		(479.500)	(794.203)
Ақша қаражатының басқа да ағымдағы активтер құрамына есептен шығару	11, 15	(5.067.902)	(1.634.309)
Өзге төлемдер		(562.312)	(215.325)
Операциялық қызметтен болған таза ақша ағындары		3.147.911	12.196.663
Инвестициялық қызметтен болатын ақша ағындары			
Жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алуға алдын ала төлем		(10.498.809)	(8.102.975)
Банктерде депозиттерді орналастыру		(16.650.537)	(33.887.953)
Банк салымдарын қайтару		22.000.000	26.422.007
Үшінші тараптарға берілген қарыздар		(16.026.238)	(37.783.626)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(64.086)	(25.872)
Үшінші тараптардан қарыздарды қайтару		3.065.910	375.248
Өзге төлемдер		(27.865)	(4.355)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(18.201.625)	(53.007.526)

7-55 бет аралығында қоса берілген есеп саясаты мен түсіндірме жазба осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескерт.	2017 жыл	2016 жыл
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары			
Алынған қарыздар бойынша түсімдер	19	12.108.303	92.677.830
Алынған қарыздар бойынша негізгі борышты төлеу	19	(9.772.947)	(31.624.749)
Төленген дивидендтер	18	(613.390)	(220.079)
Қаржылық қызметтен болған таза ақша ағындары		1.721.966	60.833.002
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		(13.331.749)	20.022.139
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		39.704.262	19.682.123
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	17	26.372.513	39.704.262

* Топ ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепті ұсыну әдісін өзгертті (4-ескертпе).

Басқарма Төрағасы

А.Ш. Жетпісбай

Бас бухгалтер

Б.К. Сипульдина

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ**

«Самұрық-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ (бұдан әрі мәтін бойынша – «Компания» немесе «Қоғам») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 6 наурыздағы №265 қаулысымен құрылды.

Компанияның кеңсежайы мына мекенжайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Мәңгілік ел көшесі, 10.

Мемлекет меншігінде Компанияның 100% қатысу үлесі бар «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Бас компания») арқылы Компанияға бақылау жүргізеді.

2010 жылы Компания «ФН Менеджмент» ЖШС, 2013 жылы «СК Девелопмент» ЖШС атты еншілес компанияны (бірлесіп – «Топ» деп аталады) негізін қалады. Еншілес және қауымдасқан компаниялардың негізгі қызметі 2□*ескертпеде* ашылып көрсетілген.

2015 жылы Топ «ФН Менеджмент» ЖШС-тегі қатысу үлесінің 51% сатты.

Мегажобаларды түбегейлі девелопмент, «жасыл» технологияларды қолдана отырып құрылысқа инвестициялау, сондай-ақ құрылыс саласына инновацияларды ендіру арқылы Қазақстан Республикасының құрылыс саласын және жылжымайтын мүлік нарығын дамытуға жәрдемдесу Топ миссиясы болып табылады.

Компанияның негізгі қызметіне мыналар жатады:

- Тұрғын үй және коммерциялық үй-жайлар күйінде жаңа активтерді құру.
- Құрылыс объектілерін қаржыландыру, аяқталған немесе салынып жатқан жылжымайтын мүлік объектілеріндегі тұрғын үй және тұрғын емес (коммерциялық) үй□жайларды сатып алу.
- Жылжымайтын мүліктің басқарылуын қамтамасыз ету.

Компанияның миссиясы мен көзқарасы даму стратегиясын ескере отырып және Бас компанияның көзқарасымен қатар қалыптасады. Миссия компанияның стратегиялық басымдықтарын және оның Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін көрсетеді.

Компанияның 2018-2027 жылдарға дамуының стратегиялық бағыттары:

Бизнесті дамыту мүмкіндіктерін жасау:

- Light industrial / логистика (оның ішінде өндірістік инкубаторлар, мамандандырылған кешендер) – тұтынушыға барынша қолайлы қолжеткізу үшін қала шегінде шағын және орта бизнесті орналастыруға арналған шағын сапалы индустриалдық үй-жайлар.
- Активтерді басқару – басқа бағыттардың шеңберінде құрылған, сондай-ақ Компанияның басқаруына берілетін объектілерді басқару және пайдалану.

Халықтың мобильділігін қолдау:

- Апартаменттер мен қалалық апартаменттер – эконом класс сегментінде кәсіпқой оператордың басқаруымен қысқа мерзімге немесе ұзақ мерзімге тұру үшін қонақ үй қызметтері мен тұрғын пәтердің сипаттамаларын байланыстыра алатын пәтерлер кешені.
- Медициналық жылжымайтын мүлік – медициналық инфрақұрылымның ғимараттары мен объектілері – халықты жоғары сапалы жағдайларда емдеуге әрі оңалтуға арналған емханалар, оңалту орталықтары.

Аумақтық дамыту:

- Көпфункционалды аймақтар – жолда демалу және күш жинау үшін автомобилистерге, туристік автобустардың жолаушыларына, жүк автомобильдерінің жүргізушілеріне кешенді қызмет көрсету үшін магистральды трассаларда коммерциялық жол бойы инфрақұрылымының кешені.
- Мемлекеттік бағдарламаларға қатысу – Үкімет қаулыларының және басқа да нормативтік актілердің шеңберінде міндеттерді орындау.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік шоғырландырылған негізде Топтың 2017 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін қызметінің қаржылық нәтижелерін және көрсетілген күнге оның қаржылық жағдайын білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ (жалғасы)**

Топтың қаржы нәтижелері құрылыс саласының ерекшелігіне байланысты болады, әрі оған ұзақ өндірістік цикл тән, өйткені жылжымайтын мүлік объектілерінің құрылысы, орташа, 1,5 жылдан 3 жылға дейін жүзеге асырылады. Бұл ретте құрылыс және құрылысқа инвестициялау кезеңінде жылжымайтын мүлік объектілерін өткізуден түсетін кірістердің төмендеуі, құрылыс объектілеріне шығындардың капиталдануының / құрылыс ұйымдарына берілген аванстардың ұлғаюы байқалады. Тиісінше, жылжымайтын мүлік объектілері тапсырылғаннан кейін Топтың негізгі қызметінен түсетін кірістердің өсімі байқалады.

Осыдан басқа, Топтың қаржылық нәтижелеріне, мемлекеттік бағдарламалардың орындалуын қаржыландырудан берілген және алынған пайыздық кірістер мен шығыстарды және Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банкілерінің депозиттеріндегі уақытша бос ақша қаражатын орналастырудан болған пайыздар бойынша кірістерді қоса алғанда, ақша қаражатын басқарудан туындайтын қаржы құралдарын мойындау және оларды кейіннен бағалау әсер етеді (31-ескерту).

Жалпы, жылдар бойынша негізгі қызметтен түсетін кірістердің құбылуы құрылыс индустриясында жұмыс істейтін көптеген жергілікті және шетелдік компанияларға тән.

Топтың 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін Топ басшылығы 2018 жылғы 28 ақпанда шығаруға бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, егер өзгесі есеп саясатында және осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде аталмаса, бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес әзірленген. Шоғырландырылған қаржылық есептілік қазақстандық теңгемен (бұдан әрі □ «теңге») көрсетілген, ал барлық сомалар, өзгесі көрсетілген жағдайлардан басқа, бүтін мыңдықтарға дейін дөңгелектенген.

Шоғырландыру негізі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік бас компанияның және оның еншілес компаниясының 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептілігін қамтиды. Егер Топтың инвестицияларға қатысудан түсетін ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдері болса немесе соларға ұшыраса немесе мұндай кірісті алуға құқығы болса, сондай-ақ инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерінің көмегімен кіріске ықпал етуге мүмкіндігі болса ғана, бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда, Топ тек егер келесі талаптар орындалса ғана, инвестициялар объектісін бақылайды:

- Топтың инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар нысанының маңызды қызметін ағымдағы басқару мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолдағы құқықтар);
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы кіріспен байланысты тәуекелдерге ұшырағыштығының немесе мұндай кірісті алуға құқықтарының болуы;
- Топтың инвестициялау объектісіне қатысты өз өкілеттіктерінің көмегімен кіріске ықпал ету мүмкіндігінің болуы.

Әдетте, дауыс беру құқықтарының көп болуы бақылаудың болуын білдіреді деп болжанады. Мұндай жорамалды растау үшін және Топтың инвестициялар нысанына қатысты дауыс беру құқықтарының көпшілігінен азы немесе ұқсас құқықтары болған кезде Топ мұндай инвестициялар нысанына қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен жағдайларды ескереді:

- инвестициялар объектісінде дауыс беру құқықтары бар басқа тұлғалармен келісім;
- басқа келісімдермен негізделген құқықтар;
- Дауыс беру құқығы және Топқа тиесілі әлеуетті дауыс беру құқықтары.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)**

Егер фактілер мен жағдайлар бақылаудың үш құрамдасы бірінің немесе бірнешеуінің өзгеруін растаса, Топ инвестициялар нысанына қатысты бақылаудың болуын қайтадан талдайды. Топ еншілес компанияға бақылауды алған кезде еншілес компанияның шоғырлануы басталады және Топ еншілес компанияға бақылаудан айырылғанда тоқталады. Сатып алынуы немесе есептен шығарылуы жыл ішінде болған еншілес компанияның активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылады және Топ еншілес компанияға бақылаудан айырылған күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және басқа да жиынтық кірістің әрбір құрамдасы Топтың бас компаниясының меншік иелеріне және егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінде теріс сальдоға әкеліп соқтырған жағдайда да, бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатады. Қажет болғанда еншілес компаниялардың қаржылық есептілігі мұндай компаниялардың есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетіледі. Топішілік барлық активтер мен міндеттемелер, меншікті капитал, кірістер, шығыстар және Топ ішінде операцияларды жасау нәтижесінде туындайтын ақша ағындары шоғырландыру кезінде толығымен алынып тасталады.

Бақылаудан айырылмастан еншілес компанияға қатысу үлестерінің өзгерісі капиталмен жасалған операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес компанияға бақылау жасау құқығынан айырылса, ол активтердің (оның ішінде гудвилдің), тиісті міндеттемелердің; бақыланбайтын қатысу үлестерінің және меншікті капиталдың басқа да құрамдастарының мойындалуын тоқтатады және пайданың немесе шығынның құрамында пайда болған пайданы немесе шығынды мойындайды. Қалған инвестициялар әділ құны бойынша танылады.

Еншілес және қауымдасқан ұйымдар

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған келесі еншілес және қауымдасқан ұйымдары болды:

Атауы	Орны тіркеу	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2017 жыл	2016 жыл
«ФН Менеджмент» ЖШС	Қазақстан	Жылжымайтын мүлікті сату және жалға беру	49%	49%
«СК Девелопмент» ЖШС	Қазақстан	Девелопмент, жылжымайтын мүлік объектілерін қаржыландыру және кейіннен басқару/өткізу	100%	100%

3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін әзірлеу Топ басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін түсім сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мәндері мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін.

Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері ол шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау сәтіне қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Дегенмен ағымдағы міндеттемелер мен келешекке қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе Топ бақыламайтын жағдайларға орай өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер, олардың жасалуына қарай жорамалдарда көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы**

Егер ақша ағындарын жасайтын активтің немесе бөлімшенің теңгерімдік құны мынадай шамалардың ең үлкені болып табылатын оның өтелетін құнынан асып кетсе, құнсыздану орын алады: Сатуға арналған шығынды шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар акпаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Топтың жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды. Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражатының күтілетін ағындарына және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал.

Қаржы активтерінің саудаға арналған деп немесе сату үшін қолда бар ретінде жіктелуі

Топ сауда жасауға арналған, туынды құралдардан өзге болатын қаржы активтерін оларды таяу арада сату ниетінің бар-жоғы туралы жорамалдың орынды болуына талдайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай активтермен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады.

Мұндай активтерді қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар құралдар немесе өтеуге дейін ұсталатын қаржы құралдары санатына қайта жіктеу активтің сипатына байланысты болады.

Құрылыс компанияларына берілген аванстар

Топ жылжымайтын мүлік объектілерін сатып алу мақсатында құрылыс компанияларына аванстар береді. Құрылыс компанияларына берілген аванстар қаржы құралдары болып табылмайды және тиісінше, құрылыс компанияларына аударылған ақша қаражатының мөлшерінде ескеріледі.

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру шарттарын мойындау сәтіне қаржыландыру күніне нарықтық мөлшерлемелер бойынша дисконтталған келешек ақша ағындарының келтірілген құны ретінде есептелген әділ құны бойынша ескеріледі. 2017 жылғы шарттар бойынша орташа дисконттау мөлшерлемесі 15% (2016 жыл: 15%) құрады және дәл сондай қаржы құралдары бойынша нарықтық мөлшерлемені білдірді.

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру шарттары бастапқыда мойындалғаннан кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер – Топ жалға беруші ретінде

Топ инвестициялық жылжымайтын мүлік портфелінің шеңберінде ескерілетін коммерциялық жылжымайтын мүлікті жалдау шарттарын жасады. Шарттардың талаптарын талдау негізінде (мысалы, соларға сай жалдау мерзімі коммерциялық жылжымайтын мүлік объектісін экономикалық пайдалану мерзімінің негізгі бөлігін білдірмейді және жалдау бойынша ең аз төлемдердің келтірілген құны коммерциялық жылжымайтын мүліктің бүкіл әділ құнына тең болады), Топ аталған мүлікке меншік құқығымен байланысты барлық елеулі тәуекелдер мен пайданы сақтап қалатындығын және тиісінше, бұл шарттарға операциялық жалдау шарттары үшін айқындалған есепке алу тәртібін қолданатындығын белгіледі.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің жіктелуі

Топ жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік немесе инвестициялық жылжымайтын мүлік болып табылатындығын былайша айқындайды:

- Инвестициялық жылжымайтын мүлікке Топтың қызметінде пайдалану үшін қолданылмайтын, операциялық қызметте сатуға арналмаған, бірінші кезекте жалға беруден кіріс немесе капитал құнының өсімінен кіріс алу үшін ұсталатын пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар кіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІ ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)****Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің жіктелуі (жалғасы)**

Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке операциялық қызметте сатуға арналған жылжымайтын мүлік кіреді. Негізінен, бұл Топ құрылыс аяқталғаннан кейін сатқысы келген пәтерлер, паркингтер және коммерциялық үй-жайлар.

Инвестициялық жылжымайтын мүліктің және сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құны

Инвестициялық жылжымайтын мүлік өзіндік құны бойынша бухгалтерлік есепте жинақталған тозу мен құнсыздану бойынша жинақталған шығындарды шегеру арқылы көрсетіледі. Әділ құн соған ұқсас сипаттамалары мен орналасқан жері бар жылжымайтын мүлікпен жуырда жасалған мәмілелердің негізінде айқындалады. Инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 6-ескертемеде ашылып көрсетілген.

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік өзіндік құнының ең азы және таза өткізу құны (ТӨҚ) бойынша көрсетіледі. Сатуға арналған жылжымайтын мүлік үшін ӨТҚ есепті күнге қолданылатын нарықтық конъюнктура мен бағаларды ескере отырып бағаланады және Топ тиісті жуырдағы нарықтық операцияларды назарға ала отырып айқындайды.

4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ**Есеп саясатындағы және ақпаратты ашып көрсету қағидаттарындағы өзгерістер**

Топ ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепті ұсыну әдісін 2017 жылғы 1 қаңтар мен 2017 жылғы 31 желтоқсан аралығындағы кезеңде жанама әдістен тікелей әдіске өзгертті, өйткені Топ тікелей әдіс қаржылық есептілікті пайдаланушылар үшін барынша орынды болып табылатын ақпаратты ұсынуға мүмкіндік береді. Топ ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепті ұсыну әдісін ретроспективті негізде қолданды.

Сондай-ақ Топ берілген қарыздардан, орналастырылған депозиттерден және сату үшін ұсталатын бағалы қағаздардан пайыздар бойынша ақша түсімдерін операциялық қызметтің құрамында көрсету жайлы шешім шығарды, өйткені мұндай көрсету шарасы Топтың қызметін жақсырақ көрсетеді (1-ескертеме).

2017 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің салыстырмалы ақпаратқа әсері

Мың теңгемен	Көрсетілгендей	Қайта топтасулар	Көрсетілгендей
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары	5.483.030	6.713.633	12.196.663
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары	(46.293.893)	(6.713.633)	(53.007.526)

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер

Топ 2017 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін қолданыстағы стандарттарға бірқатар жаңа стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды. Топ шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Ор түзетудің сипаттамасы мен әсері төменде сипатталған.

«Ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп» – «Ақпаратты ашып көрсету аясындағы бастама» 7 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Түзетулер ұйымның ақша ағындарымен негізделген өзгерістерді, сол сияқты солармен негізделмеген өзгерістерді (мысалға, валюта бағамдарының өзгеруінен болған пайда немесе зияндар) коса алғанда, қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелердегі өзгерістер туралы ақпаратты ашып көрсетуін талап етеді. Компания ағымдағы кезең үшін, сол сияқты алдыңғы салыстырмалы кезең үшін ақпаратты 19-ескертемеде ұсынды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

«Пайдаға салынатын салықтар» – «Өткізілмеген шығындарға қатысты кейінге қалдырылған салық активтерін мойындау» 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Түзетулер ұйым іске асырылмаған шығындармен байланысты мұндай есептен шығарылатын уақыт айырмасын қалпына келтіру кезінде соған қарсы есептен шығаруды жасай алатын салық салынатын пайда көздерін салық заңнамасының шектейтіндігін ескеруі тиіс екендігін түсіндіреді. Сонымен қатар, түзетулер қай ұйымның келешек салық салынатын пайданы айқындауға тиіс екендігіне қатысты нұсқауларды камтиды және салық салынатын пайда сомасын олардың баланстық құнынан асатын кейбір активтердің өтелуін көздей алады. Топ түзетулерді ретроспективті қолданды. Дегенмен олардың қолданылуы Топтың қаржылық жағдайы мен қызметінің нәтижелеріне әсерін тигізбеді, өйткені Топтың есептен шығарылатын уақыт айырмалары немесе бұл түзетулерді қолдан аясына қатысты активтері жоқ.

Сондай-ақ, Топтың таяу арада өзінің еншілес және қауымдасқан компаниялардағы үлесін сату бойынша жоспарлары жоқ.

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2014-2016 жылдар

Бұл жетілдірулерге мыналар кіреді:

«Басқа ұйымдарға қатысу туралы ақпаратты ашып көрсету» – талаптардың 12 ХҚЕС-тегі (IFRS) ақпараттың ашылып көрсетілуіне қолданылу аяларын түсіндіру 12 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер

Түзетулер 12 ХҚЕС-те (IFRS) ақпаратты ашып көрсетуге қатысты талаптар, B10-B16 тармақтарда сипатталғандарды қоспағанда, ұйымның еншілес ұйымға, бірлескен кәсіпорынға немесе қауымдасқан ұйымға қатысу үлесіне (немесе бірлескен кәсіпорындағы немесе қауымдасқан ұйымдағы үлестің бір бөлігіне) қатысты қолданылатындығын түсіндіреді, әрі ол сатуға арналған деп жіктеледі (немесе шығатын топтың құрамына қосылады). Бұл түзетулер Топқа қатысты қолданылмайды.

1 ХҚЕС (IFRS) «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» – ХҚЕС-ті алғаш рет қолданатын компаниялар үшін қысқа мерзімді босатуларды жою

1 ХҚЕС (IFRS) E3-E7 тармақтарымен көзделген қысқа мерзімді босатулар жойылды, өйткені олар өз функциясын атқарды. Бұл түзетулер 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді. Бұл түзетулер Топқа қатысты қолданылмайды.

28 ХҚЕС (IAS) «Қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар» – жылжымайтын мүлік объектілерін әділ құны бойынша пайда немесе зиян арқылы бағалау шешімі әрбір инвестиция үшін бөлек қабылдануы тиіс екендігін түсіндіру

Түзетулер мыналарды түсіндіреді:

- Венчурлық инвестицияларда маманданатын ұйым немесе басқа да ұқсас ұйым қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды әділ құны бойынша пайда немесе зиян арқылы бағалау шешімін қабылдай алады. Мұндай шешім бастапқы мойындау кезінде әрбір инвестиция үшін бөлек қабылданады.
- Егер ұйымның өзі инвестициялық ұйым болып табылмаса, инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға қатысу үлесі болса, онда үлестік қатысу әдісін қолданған кезде мұндай ұйым инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын өздерінің еншілес ұйымдарындағы қатысу үлестеріне қолданған әділ құны бойынша бағалауды сақтап қалу шешімін қабылдай алады. Мұндай шешім инвестициялық ұйым болып табылатын әрбір қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын үшін келесі күндердің барынша кеш күніне бөлек қабылданады: (а) инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымның немесе бірлескен кәсіпорынның бастапқы мойындалу күніне; (б) қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын инвестициялық ұйымға айналатын күнге; және (в) инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын алғаш рет бас ұйымға айналатын күнге.

Бұл түзетулер ретроспективті түрде қолданылады және 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Егер ұйым бұл түзетулерді бұдан да ерте кезеңге қатысты қолданса, ол бұл фактіні ашып көрсетуі тиіс. Бұл түзетулер Топқа қатысты қолданылмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2014-2016 жылдар (жалғасы)

4 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер – 9 ХҚЕС-ті (IFRS) «Қаржы құралдары» 4 ХҚЕС-пен (IFRS) «Сақтандыру шарттары» бірге қолдану

Бұл түзетулер қаржы құралдары бойынша жаңа стандарттың қолданылуына орай туындайтын проблемаларды шешеді, 9 ХҚЕС (IFRS), 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» ендірілгенге дейін, олар 4 ХҚЕС-ті (IFRS) ауыстырады. Түзету сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдар үшін екі мүмкіндікті көздейді: 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудан уақытша босату және салу әдісі. Уақытша босатуды алғаш рет 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Ұйым 9 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет қолданғанда есептеу әдісін қолдану туралы шешімді қабылдай және бұл әдісті ұйымның қарауына қарай 9 ХҚЕС-ке (IFRS) көшу кезінде жіктелетін қаржы активтеріне қатысты ретроспективті түрде қолдана алады. Бұл ретте ұйым есептеу әдісін көрсету үшін салыстырмалы ақпаратты қайта есептейді, және тек егер ол салыстырмалы ақпаратты 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану кезінде ғана қайта есептеген жағдайда ғана. Бұл түзетулер Топқа қатысты қолданылмайды.

«Шетел валютасындағы операциялар және алдын ала төлем» 22 КРМФО (IFRIC) түсіндіру

Түсіндіруде алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активтің немесе монетарлық емес міндеттеменің мойындалуы тоқтаған кезде тиісті активтің, шығыстың немесе кірістің (немесе оның бір бөлігінің) бастапқы мойындалуы кезінде пайдаланылуы тиіс айырбас бағамын айқындау мақсатындағы операцияның жасалу күні ұйым алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені алғаш рет мойындаған күні болып табылады. Алдын ала төлемнің жасалу немесе алыну операциялары жасалған жағдайда ұйым әрбір төлем немесе алдын ала төлемді алу үшін операция күнін айқындауы тиіс. Ұйымдар бұл түсіндіруді ретроспективті түрде қолдана алады. Балама ретінде ұйым түсіндіруді көрсетілген күнге немесе содан кейін бастапқыда мойындалған түсіндіруді қолдану аясының шеңберінде барлық активтерге, шығыстар мен кірістерге қатысты перспективті түрде қолданыла алады:

- (i) ұйым бұл түсіндіруді алғаш рет қолданатын есепті кезеңнің басталуы; немесе
- (ii) ұйым алғаш рет бұл түсіндіруді қолданатын есепті кезеңнің қаржылық есептілігінде салыстырмалы ақпарат ретінде көрсетілген алдыңғы есепті кезеңнің басы.

Түсіндіру 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Бұл фактінің ашылып көрсетілуі талабымен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Дегенмен Топтың ағымдағы қызметі түзетулердің талаптарына сәйкес келгендіктен, Топ ол оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

«Пайдаға салынатын салықты есептеу қағидаларына қатысты белгісіздік» 23 КРМФО (IFRIC) түсіндіру

Түсіндіру салықтық баяндауларға қатысты белгісіздік болғанда пайдаға салынатын салықты есепке алу тәртібін қарастырады, бұл 12 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылуына әсер етеді. Түсіндіру 12 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жатпайтын салықтар мен алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ айқындалмаған салықтық баяндаулармен байланысты пайыздар мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру келесі мәселелерді қарастырмайды:

- ұйым айқындалмаған салықтық баяндауларды бөлек қарастыра ма;
- ұйым салық органдарының салықтық баяндауларды тексеруге қатысты жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық залалын), салық базасын, пайдаланылмаған салық залалдарын, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен салық мөлшерлемелерін қалайша айқындайды;
- ұйым фактілер мен жағдайлардың өзгеруін қалайша қарастырады.

Ұйым әрбір айқындалмаған салықтық баяндауды бөлек немесе бір немесе бірнеше басқа айқындалмаған салықтық баяндаулармен бірге қарастыру қажеттілігін шешуі тиіс. Белгісіздікті анықтау нәтижесін барынша дәл болжауға мүмкіндік беретін тәсілді пайдалану қажет. Түсіндіру 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Ауысу кезінде белгілі бір босатуларға жол беріледі. Топ түсіндірудің күшіне ену күнінен бастап қолданады. Топ оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар**

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттары мен түсіндірмелері келтіріледі. Топ осы стандарттарды олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр:

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»

2014 жылғы шілдеде ХҚЕС жөніндегі кеңес 9 ХҚЕС-тің (IFRS) «Қаржы құралдары» түпкі редакциясын шығарды, ол 39 ХҚЕС-ті (IAS) «Қаржы құралдары: тану және бағалау» және 9 ХҚЕС-тің (IFRS) барлық алдыңғы редакцияларын ауыстырады. 9 ХҚЕС (IFRS) қаржы құралдарын есепке алу жобасының үш бөлігінің басын біріктіреді: жіктеу мен бағалау, құнсыздану және хеджирлеуді есепке алу. 9 ХҚЕС (IFRS) 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Хеджирлеудің есепке алынуын қоспағанда, стандарт ретроспективті түрде қолданылады, бірақ салыстырмалы ақпараттың ұсынылуы міндетті болып табылмайды. Хеджирлеудің есепке алынуына қатысты талап, ең алдымен, бірқатар шектелген ерекшеліктермен перспективті түрде қолданылады.

Топ талап етілген күшіне енгізу күнінен бастап жаңа стандартты қолдануды бастауды жоспарлап отыр. 2017 жылы Топ 9 ХҚЕС (IFRS) әсерінің жалпы бағалауын, атап айтқанда қаржы құралдарының жіктелуін және бағалауын жасады, дегенмен қазіргі уақытта Топ өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне құнсызданудың әсерін айқындау процесінде.

Алдын ала бағалау амалы қазіргі уақытта қолжетімді ақпаратқа негізделеді және қосымша негізделген әрі барынша толық талдаудың немесе расталатын ақпараттың алынуы салдарынан өзгертілуі мүмкін, әрі ол Топ 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдана бастағанда, Топ үшін 2018 жылы қолжетімді болады.

Жалпы, Топ жаңа талаптардың өзінің қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебіне және 9 ХҚЕС-тің (IFRS) құнсыздануына қойылатын талаптардың қолданылуын қоспағанда, меншікті капиталға айтарлықтай әсер етеді деп күтпейді. Топ шығындарға бағалау резервінің көп сомасының ұлғаюын күтіп отыр, бұл төменде сипатталғандай меншікті капиталға теріс әсерін тигізеді және келешекте ұлғайту сомасын анықтау үшін толық талдау жасайды.

(а) Жіктеу және бағалау

Топ 9 ХҚЕС-тің (IFRS) жіктелуі мен бағалауына қойылатын талаптарды қолданған кезде өзінің бухгалтерлік балансы мен меншікті капиталға айтарлықтай әсер етеді деп күтпейді. Топ қазіргі уақытта әділ құны бойынша бағаланатын барлық қаржы активтерін әділ құны бойынша бағалауын жалғастыруды жоспарлап отыр. Қазіргі уақытта сату үшін қолда бар деп ұсталатын бағасы белгіленетін борыштық бағалы қағаздар, әрі солардың әділ құнының өзгеруінен болған пайда мен зияндар қазіргі уақытта басқа да жиынтық кірістің құрамында көрсетіліп, осының орнына пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланады, бұл көрсетілетін пайданың немесе зиянның волатильділігін ұлғайтады.

Сату үшін қолда бар 289.241 мың теңге мөлшеріндегі құралдарды қайта бағалау резерві, әрі ол бұл құралдарға қазіргі уақытта жинақталған басқа да жиынтық кіріс ретінде ұсынылған мөлшерде жатады. 9 ХҚЕС (IFRS) сай мұндай құралдар әділ құны бойынша басқа да жиынтық кіріс арқылы бағаланады деп күтіледі. Тиісінше 9 ХҚЕС (IFRS) Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

Топ биржада бағасы белгіленбейтін үлестік бағалы қағаздарды таяу арада ұстап қалуды жоспарлап отыр. Бұл инвестицияларға қатысты алдыңғы кезеңдерде пайда немесе зиян құрамындағы құнсыздану залалдары мойындалмады. Топ мұндай инвестициялардың әділ құнының өзгерістерін басқа да жиынтық кірістің құрамында білдіру мүмкіндігін пайдаланып қалуға ниеттеніп отыр, және осылайша, 9 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылуы оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

Қарыздар, сондай-ақ сауда дебиторлық берешек шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталады және олар негізгі борыш сомасы мен пайыздардың есебіне төлем болып табылатын ақша ағындарының пайда болуына әкеп соқтырады деп күтіледі.

Топ осы құралдар бойынша шартта көзделген ақша ағындарының синопаттамаларын саралап, олар 9 ХҚЕС-ке (IFRS) сай амортизацияланған құны бойынша бағалау критерийлеріне жауап беретіндігі жайында тұжырымға келді. Тиісінше, бұл құралдарды қайта жіктеу қажет емес.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары» (жалғасы)**(б) Құнсыздану*

9 ХҚЕС (IFRS) Топ барлық борыштық бағалы қағаздар, қарыздар мен сауда дебиторлық берешек бойынша 12 айлық күтілетін несие шығындарын немесе бүкіл мерзімі үшін күтілетін несие шығындарын көрсетуін талап етеді. Топ жеңілдетілген тәсілді қолданады және бүкіл мерзім үшін күтілетін несие шығындарын сауда дебиторлық берешек, берілген қарыздар мен басқа да қаржы активтері бойынша көрсетеді. Топ бұл талаптар қарыздар мен дебиторлық берешектің қамтамасыз етілмеуіне орай оның меншікті капиталына айтарлықтай әсер етеді деп күтуде, бірақ ол әсердің мөлшерін анықтау үшін, болжамдық ақпаратты қоса алғанда, барлық негізделген және расталатын ақпаратты ескеретін барынша толық талдауды жасауы тиіс.

15 ХҚЕС (IFRS) «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»

15 ХҚЕС (IFRS) 2014 жылғы мамырда шығарылды, ал 2016 жылғы сәуірде түзетулер енгізілді. Стандарт сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімдерге қатысты қолданылатын бес кезең кіретін модельді көздейді. 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай түсім соған арналған құқықты ұйым сатып алушыға тауарлардың берілуіне немесе қызметтердің көрсетілуіне айырбас ретінде аламын деп отырған өтемақыны көрсететін сома бойынша танылады.

Түсім бойынша жаңа стандарт ХҚЕС-тің түсімді тануға қойылатын барлық қолданыстағы талаптарын ауыстырады. Толық ретроспективті қолданылу немесе 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін түрлендірілген ретроспективті түрде қолдану талап етіледі; бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. 2017 жылы Топ 15 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылу салдарына егжей-тегжейлі талдау жасап, түрлендірілген ретроспективті қолдануды таңдады.

Топ қызметі жылжымайтын мүлікті сатумен және басқарумен байланысты.

(а) Жылжымайтын мүлікті сату

Солар бойынша жылжымайтын мүліктің сатылуы орындалуға жататын жалғыз міндет болып табылатын сатып алушылармен жасалатын шарттарға 15 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылуы Топтың түсіміне, пайдасына немесе залалына әсер етпейді деп күтілуде. Топ түсімнің мойындалуы активке бақылау сатып алушыға берілген уақыт сәтіне жасалады деп күтіп отыр, әрі бұл, әдетте, қабылдау-өткізу актісіне қол қойылу кезінде орын алады.

15 ХҚЕС-тің (IFRS) қолданылуына даярлық кезінде Топ келесілерді назарға алады:

(i) Ауыспалы өтеу

15 ХҚЕС (IFRS) түсімнің артық сомасының мойындалуын болдырмас үшін есепті ауыспалы өтемақының шектелуін талап етеді. Сатып алушылармен жасалған шарттар сатып алушыларға қайтаруға, сауда немесе көтерме жеңілдіктерге құқық бермейді. Бұл жаңарту түсімнің мойындалуына әсер етпейді.

- *Қайтару құқығы*

Қазіргі уақытта Топ шарттарда жылжымайтын мүлікті белгіленген мерзімнің ішінде қайтару құқығын көздемейді.

- *Көтерме жеңілдіктер*

Топ өзінің сатып алушыларына жылжымайтын мүлікті сатып алу-сату шарттарына сай сатып алынған жылжымайтын мүлікке ретроспективті көтерме жеңілдікті бермейді. 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай ретроспективті көтерме жеңілдіктер өтемақы ауыспалы болып есептелетіндігіне әкеп соқтырады.

(ii) Кепілдікті міндеттемелер

Топ жылжымайтын мүлік объектілеріне қызмет көрсетуге кепілдіктер бермейді және сатып алушылармен жасалған шарттарда кеңейтілген кепілдіктерді бермейді. Осылайша, қолданыстағы кепілдіктердің көпшілігі 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай «сәйкестік-кепілдігі» типті кепілдіктер болып табылады, әрі олар 37 ХҚЕС-ке (IAS) сай Компанияның ағымдағы практикасына сәйкес «Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер» есепке алынуын жалғастырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***15 ХҚЕС (IFRS) «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)**(б) Қызметтерді көрсету*

Топ жылжымайтын мүлікті сату жөніндегі жасалған шарттың шеңберінде жылжымайтын мүлік объектілері бойынша қызметтерді көрсетпейді. Топтың шарттарға сай міндеттемесі – жылжымайтын мүлік объектісін сатып алушыға беру.

(в) Сатып алушылардан алынған құрал-жабдық

Топ сатып алушылардан әділ құны бойынша 18 КРМФО (IFRS) «Сатып алушылардың активтерді беруі» түсіндірмесіне сай негізгі құралдар ретінде танылатын қандай да бір тауарлар мен жабдықты алмайды. 15 ХҚЕС (IFRS) сатып алушыдан алынған немесе алынуы болатын мұндай ақшалай емес өтемақының әділ құны мәміленің бағасына қосылатындығын талап етеді.

(г) Сатып алушылардан алынған аванстық төлемдер

Топ сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванстық төлемдерді ғана алады. Олар басқа да ағымдағы міндеттемелердің құрамында көрсетіледі.

Топ сатып алушыға уәде етілген тауарлардың берілуі мен сатып алушының мұндай тауарлардың ақысын төлеу сәті арасындағы уақыт аралығы біршама қысқа болатындығын айқындады. Осылайша, Топ бұл шарттар қаржыландырудың едәуір құрамдасын қамтымайды деген тұжырымға келді.

(д) Принципалдың немесе агенттің рөлі

15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай Топ олар сатып алушыға берілгенге дейін аталған тауарды немесе қызметті бақылайтындығын бағалауы тиіс.

Топ тауарлар сатып алушыға берілгенге дейін оларды бақылайтындығын айқындады, тиісінше, ол мұндай шарттар бойынша агент емес, принципал болып табылады. Сонымен бірге, Топ ол жылжымайтын мүлікке бақылауды белгілі бір уақыт сәтіне береді деген тұжырымға келді.

(е) Ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылатын талаптар

15 ХҚЕС-те (IFRS) қолданыстағы ХҚЕС-ке қарағанда ақпараттың ұсынылуы мен ашылып көрсетілуіне барынша толық талаптар қамтылған. Ұсынуға қойылатын талаптар қолданыстағы практикаға айтарлықтай өзгеністер енгізеді және Топтың қаржылық есептілігінде ашып көрсетуге талап етілетін ақпараттың көлемін айтарлықтай ұлғайтады. 15 ХҚЕС-те (IFRS) ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылған көптеген талаптар тіптен жаңа болып табылады және Топтың бағалауына ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылған осы талаптардың кейбіреулері айтарлықтай ықпал етеді.

Атап айтқанда, Топ шарттар бойынша мәміле бағасын айқындау кезінде қолданылған елеулі пайымдауларды ашып көрсетумен байланысты шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ескертпелердің көлемі ұлғаймайды деп күтіп отыр.

Сонымен бірге, солар бойынша Топ қаржыландыру компонентін, сондай-ақ ауыспалы өтеу мен кепілдіктерді қамтымайтын агент ретінде емес, принципал ретінде болатын шарттарды бағалау кезінде пайдаланылған пайымдаулардың нәтижесінде ақпараттың шағын ғана көлемі ашылып көрсетіледі деп күтіліп отыр.

Сондай-ақ 15 ХҚЕС-тің (IFRS) талаптарына сай Топ экономикалық факторлар сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған түсім туралы ақпаратты түсімнің және ақша ағындарының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімі мен белгісіздігіне қалайша ықпал ететіндігін көрсететін санаттар бойынша толық көрсетуі тиіс.

Сонымен бірге, ол егжей-тегжейлі түсім туралы ақпарат пен әрбір есепті сегмент бойынша ашылып көрсетілетін түсім туралы ақпараттың ара қатынасы туралы ақпаратты ашып көрсетуі тиіс. 2017 жылдың ішінде Топ бір сегментте жұмыс істеді.

2017 жылы Топ талап етілетін ақпаратты жинауға және ашып көрсетуге қажетті тиісті жүйелерді, ішкі бақылау процедураларын, саясаттар мен процестерді тестілеуді жалғастырды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

15 ХҚЕС (IFRS) «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)

(ж) Басқа да түзетулер

15 ХҚЕС бойынша жасалған талдауға орай 15 ХҚЕС-ті (IFRS) алғаш рет қолдану кезінде Топ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің басқа баптарын түзетпейді, мысалға, кейінге қалдырылған салықтар, сатуға арналған активтер және соларға байланысты міндеттемелер, токтатылған қызметтен басталған жыл үшін салық салынғаннан кейінгі пайда немесе залал, қауымдасқан ұйым мен бірлескен кәсіпорынға инвестициялар, сондай-ақ қауымдасқан ұйым мен бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы үлес.

15 ХҚЕС-тің (IFRS) мойындауға және бағалауға қойылатын талаптары қаржылық емес активтердің (мысалға, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер нысандары) есептен шығарылуынан болған пайданы және зияндарды мойындауға әрі бағалауға қатысты ды қолданылады, мұндай есептен шығару әдеттегі қызметтің нәтижесі болып табылмайды. Стандартқа өту кезінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне мұндай өзгерістердің әсері болмайды деп күтіліп отыр.

10 ХҚЕС (IFRS) пен 28 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорын арасындағы мәмілелерде активтерді сату немесе активтерді салу»

Түзетулер 10 ХҚЕС (IFRS) пен 28 ХҚЕС (IAS) арасындағы, атап айтқанда, қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға сатылатын немесе соларға салынатын еншілес ұйымның үстінен бақылау жасау амалынан айырылуды есепке алу арасындағы қайшылықты қарастырады. Түзетулер инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорын арасында жасалған мәміледе 3 ХҚЕС-тегі (IFRS) анықтамаға сай өз бизнесін білдіретін активті сатудың немесе салудың нәтижесінде туындайтын пайда немесе шығын толық көлемде танылады. Дегенмен бизнесті білдірмейтін активті сатудың немесе салудың нәтижесінде туындайтын пайда немесе шығын қауымдасқан ұйымдағы немесе бірлескен кәсіпорындағы инвесторлар ұйымынан өзге қатысу үлестерінің шегінде ғана танылады. ХҚЕС жөніндегі кеңес бұл түзетулердің күшіне енгізілу күнін белгісіз мерзімге ауыстырды, дегенмен бұл түзетулерді мерзімінен бұрын қолданатын ұйым оларды перспективті түрде қолдануы тиіс. Топ бұл түзетулерді, олр күшіне енгеннен кейін қолданады.

2 ХҚЕС-ке (IAS) «Акциялардың негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу және бағалау» түзетулер

ХҚЕС жөніндегі кеңес 2 ХҚЕС-ке (IFRS) «Акциялардың негізіндегі төлемдер» түзетулерді шығарды, әрі оларда үш негізгі аспект қарастырылады: акша қаражатының есептеулерімен акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды бағалау құқықтарының өту талаптарының ықпалы; төлем көзінен ұсталатын салық бойынша міндеттемелер үшін нетто-негіздегі есеп айырысулар талабымен акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу; акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операциялар талаптарының өзгеруін есепке алу, соның нәтижесінде операция акша қаражатымен болған есеп айырысулармен операция ретінде жіктелуі токтатылады және үлестік құралдармен болған есеп айырысулармен операция ретінде жіктелуін бастайды.

Түзетулерді қабылдаған кезде ұйымдар алдыңғы кезеңдердің ақпаратын қайта есептеуге міндетті емес, дегенмен барлық үш аспектіге қатысты түзетулерді қолдану және басқа да критерийлерді сақтау талабымен ретроспективті түрде қолдануға жол беріледі.

Түзетулер 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Қазіргі уақытта Топ бұл түзетулердің шоғырландырылған қаржылық есептілікке ықтимал әсерін бағалауда.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***16 ХҚЕС (IFRS) «Жалдау»*

16 ХҚЕС (IFRS) 2016 жылғы қаңтарда шығарылды және 17 ХҚЕС-ті (IAS) «Жалдау» ауыстырады, 4 КРМФО (IFRIC) «Келісімде жалдау белгілерінің болуын айқындау» түсіндірмесі, 15 ПКР (SIC) «Операциялық жалдау – стимулдар» түсіндірмесі және 27 ПКР (SIC) «Заңгерлік жалдау нысаны бар операциялардың мәнін айқындау» түсіндірмесі. 16 ХҚЕС (IFRS) жалдау туралы ақпаратты мойындау, бағалау, ұсыну және ашып көрсету қағидаттарын белгілейді және жалға алушылардың қаржылық жалдау үшін 17 ХҚЕС-те (IAS) көзделген есепке алу тәртібі сияқты баланста есепке алудың бірыңғай моделін пайдалана отырып барлық жалдау шарттарын көрсетуін талап етеді. Стандарт жалға алушылар үшін мойындаудан екі рет босатуды көздейді – төмен құны бар активтерді жалдауға (мысалға, жеке компьютерлер) және қысқа мерзімді жалдауға (яғни, 12 айдан артық емес мерзімі бар жалдау) қатысты. Жалдаудың басталу күніне жалға алушы жалдау төлемдеріне қатысты міндеттемені (яғни жалдау міндеттемесі), сондай-ақ жалдау мерзімінің ішінде базалық активті пайдалану құқығын беретін активті (яғни пайдалану құқығы нысанындағы актив) мойындайтын болады. Жалға алушылар жалдау міндеттемесі бойынша пайыздық шығысты пайдалану құқығы нысанындағы активтің амортизациясы бойынша шығыстардан бөлек мойындауға міндетті болады.

Сондай-ақ жалға алушылар белгілі бір оқиға орын алған кезде жалдау міндеттемесін қайта бағалауы тиіс (мысалға, жалдау мерзімдерінің өзгеруі, мұндай төлемдерді айқындау кезінде пайдаланылатын индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруі нәтижесінде келешек жалдау төлемдерінің өзгеруі). Көптеген жағдайларда жалға алушы пайдалану құқығы нысанындағы активті түзету ретінде жалдау міндеттемесін қайта бағалау сомасын ескереді.

16 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес жалға беруші үшін есепке алу тәртібі қазіргі уақытта қолданылатын 17 ХҚЕС (IAS) талаптарымен салыстырғанда іс жүзінде өзгермейді. Жалға берушілер 17 ХҚЕС (IAS) сияқты дәл сондай жіктеу қағидаттарын пайдалана отырып жалдауды жіктеуді жалғастыратын болады, бұл ретте екі жалдау түрін бөліп көрсетеді: операциялық және қаржылық.

Сонымен қатар, 16 ХҚЕС (IFRS) жалға берушілер мен жалға алушылардан 17 ХҚЕС-пен (IAS) салыстырғанда ақпараттың үлкен көлемін ашып көрсетуді талап етеді.

16 ХҚЕС (IFRS) 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын, бірақ ұйымның 15 ХҚЕС-ті (IFRS) қолдану күнінен ерте емес мерзімде қолдануға жол беріледі. Жалға алушы бұл стандартты ретроспективті тәсілді не болмаса түрлендірілген ретроспективті тәсілді қолдана отырып пайдалануға құқылы. Стандарттың өтпелі ережелері белгілі бір босатуларды көздейді. 2018 жылы Топ 16 ХҚЕС-тің (IFRS) өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ықтимал ықпалын бағалауды жалғастырады.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

17 ХҚЕС (IFRS) осы сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Алдыңғы жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты моделін ұсынып, есепке алудың барлық ақылға қонымды аспектілерін қамтиды. 17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- Инвестициялық кіріске тікелей қатысатын сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі).
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

17 ХҚЕС (IFRS) 2021 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну қажет. Бұл стандарт Топқа қатысты қолданылмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)**

«Инвестициялық жылжымайтын мүлікті санаттан санатқа ауыстыру» 40 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Түзетулер, ұйым, құрылыс немесе даму процесіндегі жылжымайтын мүлікті қоса алғанда, жылжымайтын мүлік объектілерін инвестициялық жылжымайтын мүлік санатынан басқа санатқа қашан аударуы тиіс екендігін түсіндіреді. Түзетулерде, пайдалану сипатының өзгеруі жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік анықтамасына сәйкес келе бастағанда немесе сәйкес келмегенде және оны пайдалану сипатының өзгеруі куәліктері болатындығы көрсетілген. Басшылықтың жылжымайтын мүлік объектісін пайдалануға қатысты ниеттерінің өзгеруі оны пайдалану сипатының өзгеруін куәландырмайды. Ұйымдар бұл түзетулерді ұйым түзетулерді алғаш рет немесе осы күннен кейін қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне орын алатын пайдалану сипатының өзгеруіне қатысты перспективті түрде қолдануы тиіс. Ұйым осы күнге ұсталатын жылжымайтын мүліктің жіктелуін қайталап саралауы тиіс, және, егер қолданылатын болса, осы күнге қолданылатын талаптарды көрсету үшін жылжымайтын мүлікті аударуы тиіс. Тек егер бұл барынша кеш түскен ақпаратты қолданбастан мүмкін болса ғана, 8 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес ретроспективті қолдануға жол беріледі.

Түзетулер 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Бұл фактінің ашылып көрсетілуі талабымен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Топ бұл түзетулерді, олр күшіне енгеннен кейін қолданады. Дегенмен Топтың ағымдағы қызметі түзетулердің талаптарына сәйкес келгендіктен, Топ ол оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

Шетел валютасын қайта есептеу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Компанияның және оның еншілес ұйымының функционалдық валютасы және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы болып табылатын теңгемен көрсетілген.

Теңге Компания және оның еншілес ұйымы қызметін атқаратын негізгі экономикалық ортаның валютасы болып табылады. Топтың әр компаниясы өзінің жеке функционалды валютасын айқындайды және әрбір компанияның қаржылық есептілігіне қосылған баптар осы функционалдық валютада бағаланып отырады.

Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда Топ компанияларымен операция тану критерийлерін қанағаттандырған күнге қолданылатын спот-бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі.

Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның спот-бағамы бойынша қайта есептеледі. Барлық айырмалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Ресми айырбас бағамдары ретінде Қазақстан Республикасында Қазақстандық қор биржасы («ҚҚБ») белгілеген орташа алынған валюта бағамдары пайдаланылады.

ҚҚБ 2017 жылғы 31 желтоқсанда белгілеген АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ долларына шаққанда 332,33 теңгені құрады (2016 жылы: 1 АҚШ долларына шаққанда 333,29 теңге). 2018 жылдың 28 ақпанына АҚШ долларының айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 320,25 теңге болды.

Бірлескен операцияларға инвестициялар

Бірлескен кәсіпорын – бірлескен кәсіпкерліктің түрі, әрі соған сай кәсіпкерлікке қатысты бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірлескен кәсіпорынның таза активтеріне құқықтары бар. Бірлескен бақылау – бұл шартпен негізделген бақылауды бірлесіп жүзеге асыру, әрі ол тек маңызды қызметке қатысты шешімдердің қабылдануы бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптардың бірауызды келісімін қажет еткен жағдайларда ғана орын алады.

Бірлескен операция – қызметке бірлескен кәсіпкерлікті жасай алатын тараптарда активтерге арналған құқықтарының және қызметке байланысты міндеттемелер бойынша жауапкершіліктің болуын болжайтын бірлескен кәсіпкерлік түрі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Бірлескен операцияларға инвестициялар (жалғасы)**

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Бірлескен операцияға өзінің қатысу үлесіне байланысты Топ мыналарды мойындайды:

- активтердегі үлесті қоса алғанда, бірлесіп ұсталатын активтерді;
- міндеттемелердегі үлесті қоса алғанда, бірлесіп көтерген міндеттемелерді;
- бірлескен операциядан түскен өнімнің өз үлесін сатудан түскен түсімді;
- өнімді сатудан, бірлескен операциядан түскен түсімдегі үлесті; және
- шығыстардағы үлесті қоса алғанда, бірлесіп көтерген шығыстарды.

Қауымдасқан компанияға инвестициялар

Қауымдасқан компания – бұл соған қатысты Топтың айтарлықтай ықпалы бар компания. Айтарлықтай ықпал – инвестициялар объектісінің қаржылық және операциялық саясатына қатысты шешімдерді қабылдауға қатысу өкілеттіктері, бірақ мұндай саясатқа қатысты бақылау немесе бірлескен бақылау.

Айтарлықтай ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас келеді.

Топтың оның қауымдасқан компаниясына инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі.

Үлестік қатысу әдісіне сәйкес қауымдасқан компанияға инвестиция алдымен бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың баланстық құны сатып алған күннен кейін туындайтын қауымдасқан компанияның таза активтеріндегі өзгерістердегі Топтың үлесі танылуы салдарынан не өседі немесе төмендейді. Қауымдасқан компанияға жататын гудвил инвестицияның баланстық құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп қауымдасқан компания қызметінің қаржы нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Егер қауымдасқан компанияның капиталында тікелей танылған өзгерістер болса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылғанда бұл фактіні ашады.

Топтың қауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындайтын жұмсалмаған пайда мен зияндар Топтың қауымдасқан компанияда қатысу үлесінің болған дәрежесінде алынып тасталды.

Қауымдасқан компанияның пайдасындағы Топ үлесі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тікелей көрсетілген. Ол қауымдасқан компанияның акционерлеріне келетін пайданы білдіреді, және сондықтан қауымдасқан компаниялардың еншілес компанияларындағы салық салу мен бақыланбайтын қатысу үлесін есептегеннен кейін пайда ретінде айқындалады.

Қауымдасқан компанияның қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігіндей есепті кезеңде жасалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ өзінің қауымдасқан компаниясына инвестициясы бойынша құнсызданудан келген қосымша залалын тану қажеттігін айқындайды.

Әрбір есепті кезеңде Топ қауымдасқан компанияға құйылған инвестициялардың құнсыздануының объективті куәлігінің болуын белгілейді. Мұндай куәліктер болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және осы соманы «Қауымдасқан компанияның пайдасындағы үлес» бабы бойынша пайда мен зияндарда мойындайды.

Қауымдасқан компанияға айтарлықтай ықпалдан айырылған жағдайда, Топ қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалап, мойындайды. Едәуір ықпалдан айырылу сәтіне қауымдасқан компанияның баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығарылудан болған түсімдер арасындағы айырма пайда немесе зиян құрамында мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Активтер мен міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктеу**

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі. Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Топтың есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде он екі айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Топ мұндай қаржы құралдарын қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепті жасаудың әрбір күніне әділ құны бойынша туынды құралдар ретінде бағалайды. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құну және әділ құны қаржылық есептілікте ашылып көрсетілуі тиіс қаржылық емес активтер туралы ақпарат тиісінше *31-ескертіпте* және *6-ескертіпте* ашылып көрсетіледі.

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құны бойынша бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- немесе бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не болмаса негізгі нарықтың жоқтығы шарттарында, бұл актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта.

Топ негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын анықтау кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарық қатысушысының активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланудан немесе оны мұндай активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын басқа нарық қатысушысына сатудан болатын экономикалық пайданы жасау мүмкіндігін ескереді.

Топ мұндай бағалау әдістерін пайдаланады, әрі олар қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте орынды қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Әділ құны бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша (қандай да бір түзетулерсіз) белсенді нарықта нарықтық баға белгілеулері;
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-деңгей – Иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Қаржылық есептілікте мерзімді негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайта талдай отырып (жалпы әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархия көздерінің деңгейлері арасында аудару фактісін айқындайды.

Топтың тиісті бөлімшесі (бұдан әрі – «Жұмыс тобы») тиісті активтер мен міндеттемелердің әділ құны бойынша мерзімді бағалауға арналған саясатты және рәсімдерді айқындайды.

Бағалау жөніндегі Жұмыс тобының құрамына Активтерді басқару департаментінің, сондай-ақ Бюджеттеу және қазынашылық департаментінің басшылары кіреді.

Туынды құралдар сияқты маңызды активтерді бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Сыртқы бағалаушыларды тарту туралы шешімді Жұмыс тобы жыл сайын бұл шешімді Топтың аудиторлық комитеті талқылағаннан және бекіткеннен кейін қабылдайды. Іріктеу критерийлері ретінде нарықты білу, бедел, тәуелсіздік және кәсіби стандарттарға сәйкестік қолданылады. Сыртқы бағалаушылармен талқылағаннан кейін Жұмыс тобы әрбір жағдайда бағалаудың қандай әдістемесі мен бастапқы деректерді пайдалануға қажет екендігі жөнінде шешім қабылдайды.

Әрбір есепті күнге Жұмыс тобы Топтың есеп саясатына сәйкес қайталап талдау және қайталап бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелердің құнындағы өзгерістерді талдайды. Мұндай талдаудың шеңберінде Жұмыс тобы бағалау кезінде пайдаланылған ақпаратты шарттармен және басқа да орынды құжаттармен салыстыру арқылы соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді тексереді.

Жұмыс тобы және Топтың сыртқы бағалаушылары әрбір актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгеруін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы дерек көздерімен салыстырады.

Жұмыс тобы және Топтың сыртқы бағалаушылары Топтың аудиторлық комитетіне бағалау нәтижелерін оқатекте ұсынып отырады, бұл бағалау кезінде пайдаланылған негізгі жорамалдарды талқылауды болжайды.

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсатында Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипатының, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдердің, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгендей әділ құн көздерінің иерархиясында қолданылатын деңгейдің негізінде жіктеді.

Кірістерді мойындау

Егер Топ экономикалық пайда алуды мүмкін деп бағаласа және егер пайда төлем жасау мерзіміне тәуелсіз сенімді бағалануы мүмкін болса, танылады. Пайда шартта анықталған төлем ережелері ескеріліп және салықтар немесе баждар шегеріліп, алынған немесе алуға жататын сыйақылардың әділ бағасы бойынша бағаланады. Топ пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды.

Топ шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе алымдарды шегере отырып түсімді алуды көздейтін өзі жасаған барлық шарттар бойынша принципал ретінде болады деген тұжырымға келді. Пайданы тану үшін мынадай өлшемдер де орындалуы тиіс:

Жылжымайтын мүлікті сату

Жылжымайтын мүлікті сатудан түскен кіріс, әдетте, жылжымайтын мүлікті иелік етуден болған едәуір тәуекелдер мен пайдалар сатып алушыға өткенде мойындалады. Аяқталмаған жылжымайтын мүлік объектілеріне талап ету құқықтарын қайта табыстаудан түскен кірістер сатып алушыға қатысты талап ету құқықтарына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайданы беру кезінде мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Кірістерді мойындау (жалғасы)***Жалға беруден түскен кіріс*

Операциялық жалға берілген инвестициялық жылжымайтын мүліктен түскен кіріс жалдау мерзімінің ішінде тік сызықты әдіс бойынша ескеріледі және оның операциялық сипатына орай түсім құрамына қосылады.

Пайыздық кіріс

Амортизациялық құны және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза баланстық құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді.

Құрылыс компанияларын қаржыландырудан түскен пайыздық кіріс негізгі қызметтен болған кірістердің құрамына және басқа да пайыздық кірістер бөлігінде қаржыландырудан болған кірістердің құрамына қосылады.

Шығыстарды мойындау

Шығыстар пайда болу шамасына қарай танылады және олар есептеу әдісінің негізіне жатқызылған сол кезеңде жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Қарыздар бойынша шығындар

Топтың ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алумен, салумен немесе өндірумен тікелей байланысты қарыздар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құны ретінде капиталданады. Қарыздар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген есепті кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Топ қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Табыс салығы*Ағымдағы табыс салығы*

Активтер және ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – бұл есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншікті капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, меншікті капиталдың құрамында мойындалады. Топ басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай бағалау міндеттемелерін құрады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері мына жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестерді біріктіру болып табылмайтын операцияның барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестермен инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасын қалпына келтіру мерзімдерін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Табыс салығы (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)*

Кейінге қалдырылған салық активтері, мына жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктері мен пайдаланылмаған салық шығындары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайданың болуы ықтимал болатын дәрежеде барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, келешек кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша мойындалады:

- есептен шығарылатын уақыт айырмасына қатысты кейінге қалдырылған салық активі бизнестерді біріктірудің салдарынан емес пайда болған және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан ұйымдарға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен кәсіпкерлікке қатысу үлестерімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақыт айырмалары келешекте қалпына келтіріледі және соған қарсы уақыт айырмалары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін өтеуге мүмкіндік береді деген ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын немесе іс жүзінде қабылданған салық мөлшерлемелеріне (және салық заңнамасына) сүйене отырып активті өткізу немесе міндеттемені өтеу кезеңінде қолданылады деп күтілетін салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе шығын құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе шығын құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей меншікті капиталда мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер заңи тұрғыдан қорғалған ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын ұйымға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Жұмыскерлерге сыйақылар*Әлеуметтік салық*

Топ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес әлеуметтік салық төлейді. Әлеуметтік салық бойынша шығыстар олардың пайда болу сәтіндегі шығыстарға жатады.

Белгіленген жарналары бар зейнетақы жоспарлары

Топ арнайы зейнетақы қорларына жарна ретінде өз қызметкерлерінің жалақысынан 10% дейін ұстап қалады. Заңнаманың талаптарына сәйкес зейнетақы төлемдері бойынша жауапкершілік қызметкерлердің мойындарында жатыр, бұл ретте Топтың қызметкерлерге еңбек қызметін аяқтағаннан кейін өтемақыларды төлеу бойынша ағымдағы немесе келешек міндеттемелері жоқ.

Қаржы активтері*Бастапқы тану және бағалау*

Бастапқы мойындау кезінде қаржы активтері сәйкесінше пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері; қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар қаржы активтері ретінде жіктеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Бастапқы тану және бағалау (жалғасы)***

Барлық қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, алғашқыда мәміле бойынша онымен тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Заңнамада немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелерде белгіленген мерзімде активті жеткізуді талап ететін қаржы активтерін сатып алудың немесе сатудың барлық операциялары («стандартты талаптардағы» сауда) мәмілені жасау күніне, яғни Топ өз мойнына активті сатып алу немесе сату міндеттемесін қабылдаған күнге мойындалады.

Топтың қаржы активтеріне ақша қаражаты мен қысқа мерзімді әрі ұзақ мерзімді депозиттер, мемлекеттік облигациялар, сауда және басқа да дебиторлық берешек, қарыздар және сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларына төленген сомалар сияқты алынатын басқа да сомалар және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері жатады.

Кейінгі бағалау

Қаржы активтерін одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері

«Пайда немесе залал арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері» санатына саудаға арналған қаржы активтері және пайда немесе залал арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржы активтері жатады. Жақын арада сату мақсатымен сатып алынған болса, қаржы активтері саудалауға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды қоса алғанда, туынды құралдар, олар 39 ХҚЕС (IAS) сай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі. Топ үлестік құралды сатып алу құқығын пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатындардың санатына жатқызды.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал әділ құнының таза өзгеруі қаржыландыру шығындарының құрамында (әділ құнның теріс таза өзгерістері) немесе жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан болған кірістің құрамында (әділ құнның оң таза өзгерістері) мойындалады.

Топ сауда жасауға арналған, туынды құралдардан өзге болатын қаржы активтерін оларды таяу арада сату ниетінің бар-жоғы туралы жорамалдың орынды болуына талдайды.

Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай активтермен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады. Мұндай активтерді қарыздар мен дебиторлық берешек, сату үшін қолда бар құралдар немесе өтеуге дейін ұсталатын қаржы құралдары санатына қайта жіктеу активтің сипатына байланысты болады.

Жасалатын талдау компанияның әділ құны бойынша есепке алу мүмкіндігін пайдалануына орай пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланған деп жіктелген қаржы активтеріне әсерін тигізбейді, өйткені мұндай құралдар бастапқыда мойындалғаннан кейін қайта жіктеле алмайды.

Ақша қаражаты мен оның баламалары

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен оның баламаларына банктердегі ақша қаражаты және кассадағы қолма-қол ақша, сондай-ақ бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын қысқа мерзімді депозиттер жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)**Қарыздар мен дебиторлық берешек*

Ұзақ мерзімді депозиттерді қоса алғанда, қарыздар мен дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқыда мойындалғаннан кейін осы сияқты қаржы активтері құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған амортизациялық құны бойынша бағаланады. Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану негізіндегі амортизация жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан түскен кірістердің құрамына жатқызылады. Құнсызданумен негізделген шығыстар қарыздар болған жағдайда қаржыландыру бойынша шығындар құрамында және дебиторлық берешек болған жағдайда басқа да операциялық шығыстардың құрамында жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Сату үшін қолда бар қаржы инвестициялары

Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларға борыштық бағалы қағаздар жатады. Осы санаттағы борыштық бағалы қағаздар – топ белгісіз уақыт кезеңі ішінде ұстап отырғысы келетін және өтімділікті қамтамасыз ету мақсатында немесе нарықтық талаптардың өзгеруіне жауап ретінде сатылу мүмкін бағалы қағаздар.

Бастапқы бағаланғаннан кейін сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялар әділ құны бойынша бағаланады, ал солар бойынша жұмсалмаған кірістер немесе шығыстар инвестициялардың мойындалуы тоқтаған сәтке дейін сату үшін қолда бар құралдар қорының құрамында басқа да жиынтық кіріс ретінде танылады, әрі онда жинақталған кірістер немесе шығыстар басқа да операциялық кірістің құрамында не болмаса оған шығыстар жиналып қалған инвестиция құнсызданған болып есептелген сәтке дейін танылады және сату үшін қолда бар құралдар қорынан пайда немесе залал құрамына қайта жіктеледі және қаржыландыру бойынша шығындар ретінде танылады. Сату үшін қолда бар қаржылық инвестицияларды ұстау кезеңінде алынған пайыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша пайыздық кірістер ретінде көрсетіледі.

Топ сату үшін қолда бар өзінің қаржы активтерін оларды таяу арада сату мүмкіндігі және ниетінің болуы туралы жорамал жасау затына бағалайды. Егер Топ солар үшін белсенді нарықтардың болмауының салдарынан мұндай қаржы активтерімен сауда жасауға шамасы келмесе және басшылықтың оларды таяу арада сатуға қатысты ниеті өзгеріп кетсе, Топ өте сирек жағдайларда мұндай қаржы активтерін қайта жіктеу туралы шешімді қабылдай алады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек санатына қайта жіктеу, егер қаржы активтері қарыздар мен дебиторлық берешек анықтамасын қанағаттандырса және бұл ретте Топтың осы активтерді таяу арада немесе өтеуге дейін ұстап отыруға мүмкіндігі болса және ниет білдірсе, рұқсат етіледі. Өтеуге дейін ұсталатын құралдардың санатына қайта жіктеу, тек егер компанияның қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру мүмкіндігі болса және ұстағысы келсе ғана, рұқсат етіледі.

«Сату үшін қолда бар» санатының құрамынан қайта жіктелген қаржы активтері жағдайында қайта жіктеу күніне әділ құны жаңа амортизацияланған құнға айналады, ал осының алдында капитал құрамында мойындалған соған байланысты кірістер немесе шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып инвестициялардың қалған мерзімінің бойынша пайда немесе залал құрамында амортизацияланады. Жаңа амортизациялық құн бағалауы мен күтілетін ақша ағындарының арасындағы айырма тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып активті пайдаланудың қалған мерзімінің бойында амортизацияланады. Егер кейіннен актив құнсызданған деп белгіленсе, меншікті капиталда көрсетілген сома жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қайта жіктеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Тануды тоқтату*

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) мойындалуын тоқтатады (яғни, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталады), егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын жалғастырады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады;

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ қаржылық активтің немесе қаржылық активтер тобының құнсыздануының объективті белгілерінің болуын бағалайды. Қаржы активі немесе қаржылық активтер тобы активті бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе одан артық оқиға (орын алған «шығынның туындау жағдайы») нәтижесінде құнсызданудың объективті дәлелі болған жағдайда құнсызданған болып есептеледі, әрі олар сенімді түрде бағалауға болатын қаржы активі немесе қаржылық активтер тобы бойынша күтілетін болашақ ақша қаражаты ағындарына әсер етті. Құнсыздану дәлелі борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиыншылықтар көріп отырғанын көрсетуді, өзінің қарызын өтей алмауды немесе берешектің пайыздарын немесе негізгі сомасын төлеуді тиянақты жүзеге асырмауды, сондай-ақ олар банкроттық немесе өзге түрде қаржылық қайта ұйымдастыру рәсімін жүргізуі мүмкін болуын қамтиды.

Сонымен бірге, мұндай дәлелдерге бағалауға болатын қаржы құралы бойынша күтілетін келешек ақша ағындарының азаюына көрсететін байқалатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемдерінің және борыштарды төлеу міндеттемелерін орындаудан бас тартулармен белгілі бір өзара байланысты болатын экономикалық жағдайлардың өзгеруі жатады.

Амортизациялық құн бойынша ескерілетін қаржы активтері

Амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржылық активтерге қатысты Топ ең алдымен дербес маңызды қаржылық активтердің объективті құнсыздану дәлелдеріне жеке бағалау не болмаса дербес маңызды болып табылмайтын қаржы активтері бойынша жиынтық бағалау жасайды.

Егер Топ дербес бағаланатын қаржы активі құнсыздануының объективті дәлелдері жоқ деп анықтаса, ол осы активті дәл сондай несиелік тәуекел сипаттамалары бар қаржы активтері тобына қосады, ал содан кейін осы активтерді жиынтық негізде құнсыздану мәніне қарастырады. Құнсыздану мәніне жеке бағаланатын активтер бойынша не құнсызданудан болған залалдарды тану жалғастырылады, не құнсыздану мәніне жиынтық бағаға енгізілмейді.

Құнсызданудан болған залал шегудің уәжді дәлелі болған ретте, залал сомасы активтің баланстық құны мен күтіліп отырған болашақ ақша ағынының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде (әлі шекпеген болашақ күтіліп отырған несиелік залалдар ескерілмей) бағаланады. Болашақ есепті ақша ағымдарының келтірілген құны қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Егер қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме құбылмалы болып табылса, құнсыздану шығынын бағалау үшін дисконттау мөлшерлемесі пайыздың ағымдағы тиімді мөлшерлемесін білдіреді.

Активтің баланстық құны резерв шотын пайдалану есебінен төмендейді және шығын сомасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

Азайтылған баланстық құн бойынша пайыздық кірістің есептелуі құнсыздану шығынын бағалау мақсатында келешек ақша ағындарын дисконттау үшін қолданылатын пайыздық мөлшерлемеге негізделі отырып жалғасады. Пайыздық кірістер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан түскен кірістер құрамында көрсетіледі. Қарыздар егер оларды болашақта өтеудің айқын келешегі болмаса, ал барлық қол жетімді қамтамасыз ету іске асырылған не Топқа берілген болса, тиісті резервтермен бірге теңгерімнен шығарылады. Егер келесі жылдың ішінде құнсызданудан болған есепті шығынның сомасы құнсыздануды мойындағаннан кейін болған қандай да бір оқиғаның салдарынан ұлғайса не болмаса азайса, бұрын мойындалған құнсыздану шығынының сомасы резерв шотын түзету арқылы ұлғайтылады немесе азайтылады. Егер қаржы құралының құнын бұрынғы есептен шығарылуы кейіннен қалпына келтірілсе, қалпына келтіру сомасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру шығындарын азайту ретінде мойындалады.

Сату үшін қолда бар қаржы инвестициялары

Сату үшін қолда бар қаржы инвестицияларына қатысты Топ әрбір есепті күнге инвестиция немесе инвестициялар тобы құнсыздануға ұшырағандығының объективті дәлелдерінің барын бағалайды.

Сату үшін қолда бар деп жіктелген үлестік құралдар жағдайында құнсыздану амортизацияланған құн бойынша ескерілетін қаржы активтеріне қатысты қолданылатын дәл сол критерийлердің негізінде бағаланады. Дегенмен құнсызданудан болған шығын сомасы бұрын жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалған осы инвестициялар бойынша құнсыздану шығынын шегере отырып, амортизацияланған құн мен ағымдағы әділ құн арасындағы айырма ретінде бағаланған жинақталған шығынды білдіреді.

Активтің азайтылған баланстық құнына қатысты пайыздардың есептелуі құнсыздану шығынын бағалау мақсатында келешек ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылған пайыздық мөлшерлеме бойынша жалғасады. Пайыздық кірістер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан түскен кірістер құрамында көрсетіледі. Егер келесі жылдың ішінде борыштық құралдың әділ құны көбейсе және бұл өсім объективті түрде құнсыздану шығындары жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылғаннан кейін болған оқиғаға байланысты болса, онда құнсыздану шығыны жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп арқылы қалпына келтіріледі.

Қаржылық міндеттемелер*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда танылған кезде пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер, несиелер мен қарыз алулар немесе кредиторлық берешек ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер алдымен олармен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды шегере отырып (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда), әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне кредиторлық берешек, Бас компанияның қарыздары жатады.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалау оларды былай жіктеуге байланысты:

Кредиторлық берешек

Кредиторлық берешек бойынша міндеттемелер Топқа шоттардың жазылып берілуіне қарамастан алынған тауарлар мен көрсетілген қызметтер үшін келешекте төленуі тиіс болатын соманың әділ құны болып табылатын бастапқы құн бойынша ескеріледі.

Бас компаниядан алынған қарыз

Бас компаниядан алынған қарыз бастапқы танудан кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі. Тиісті кірістер мен шығыстар міндеттемелерді тану тоқтатылған кезде, сондай-ақ амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)**Бас компаниядан алынған қарыз (жалғасы)*

Амортизациялық құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажыратылмас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені амортизациялау жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландыру шығыстарының құрамына кіреді.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі қаржылық міндеттеменің мойындалуы тоқтатылады.

Егер Бас компанияның алдындағы қаржылық міндеттеме біршама айырмашылығы бар шарттарда Бас компанияның алдындағы өзге міндеттемеге ауыстырылса немесе, егер бар қаржылық міндеттеменің талаптары біршама өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тануды бастау деп есептеледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Қаржы құралдарының өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуы тиіс, ал нетто-сомасы қазіргі сәтте мойындалған сомаларды өзара есепке алуға, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысу ниетіне не болмаса активтерді өткізуге және осымен бірге міндеттемелерді өтеуге заңгерлік құқық болғанда ғана қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылуы тиіс.

Құрылыс компанияларына берілген аванстар

Құрылыс компанияларына берілген аванстар жылжымайтын мүлік объектілерін салу үшін төленген аванстық төлемдерді білдіреді, әрі ол кейіннен инвестициялық жылжымайтын мүлік не болмаса өткізуге арналған жылжымайтын мүлік ретінде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылады. Құрылыс компанияларына берілген аванстар, егер болса, құнсыздануды шегеру арқылы үлестік қатысу шарттарын жасау күніне құны (нақты аударылған сома) бойынша бағаланады. Объектіге қатысты меншік құқығының құрылыс компаниясынан Топқа ауысу сәтіне құрылыс компанияларына берілген аванстың баптары жабылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік

Инвестициялық жылжымайтын мүлікке жалдау ақысын немесе капитал құнының өсуінен түскен кірісті алу үшін ұсталатын жылжымайтын мүлік кіреді.

Жалдау талаптарында меншіктегі жылжымайтын мүлік инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына сәйкес келгенде инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде жіктеледі. Жалдау бойынша міндеттемелер 17 ХҚЕС (IAS) сәйкес жалға алынатын жылжымайтын мүлік сыйақысының әділ құны бойынша танылады.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік алғашқыда, мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Баланстық құнға, егер оларды мойындау критерийлері орындалсағ мұндай шығындардың пайда болуы сәтіне қолдағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің бөліктерін ауыстыру құны кіреді және инвестициялық мүлікке күнделікті қызмет көрсету шығындары кірмейді. Бастапқы танылғаннан кейін инвестициялық жылжымайтын мүлік жинақталған тозу мен жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Тозу оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тік әдіспен есептеледі, әрі оның мерзімі 50 жылды құрайды.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте инвестициялық жылжымайтын мүліктің танылуы ол шығарылған кезде не болмаса, егер ол пайдаланудан шығарылған жағдайда және оның шығуынан келешекте экономикалық пайда күтілмеген жағдайда тоқтатылады. Есептен шығарылудан болған таза түсімдер мен активтің баланстық құнындағы айырма оның мойындалуы тоқтаған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Инвестициялық жылжымайтын мүлік (жалғасы)**

Инвестициялық жылжымайтын мүлік санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады. Инвестициялық жылжымайтын мүліктен меншік иесі алып отыратын жылжымайтын мүлік объектісіне аудару кезінде кейінгі есепке алу мақсаттары үшін шартты бастапқы құны пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне әділ құнды білдіреді. Меншік иесі алып отырған жылжымайтын мүлік объектісі инвестициялық жылжымайтын мүлік объектісіне айналған жағдайда, Топ мұндай жылжымайтын мүлікті пайдалану мақсаттарын өзгерту сәтіне дейін негізгі құралдарды есепке алу саясатына сәйкес ескереді.

Инвестициялық жылжымайтын мүлік оның баланстық құны жалғасып отырған пайдаланудың нәтижесінде емес, сату арқылы өтеледі деп күтілгенде, сату үшін ұсталатын айналымнан тыс активтердің санатына аударылады. Егер жылжымайтын мүлік осы сияқты жылжымайтын мүлікті сату үшін әдеттегідей болатын шарттарда өзінің ағымдағы күйінде дереу сатыла алса, сондай-ақ сату мүмкіндігі жоғары болса, мұндай шарт сақталған болып есептеледі.

Басқа да ұзақ мерзімді активтер

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге келешекте қаржылық жалға беруге арналған жылжымайтын мүлік не болмаса сол бойынша есепті күнге оның баланстық құны қалайша өтелетіндігі анықталмаған жылжымайтын мүлік кіреді. Басқа да ұзақ мерзімді активтер мәміле бойынша шығындарды қоса алғанда, бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы мойындалғаннан кейін басқа да ұзақ мерзімді активтер жинақталған құнсыздануды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Басқа да ұзақ мерзімді активтер амортизацияланбайды. Басқа да ұзақ мерзімді активтер санатына не болмаса одан аудару жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатында өзгерістер болғанда ғана жүзеге асырылады.

Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніне олардың әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге капиталға айналдырылған шығындарды қоспағанда, топ ішінде жасалған материалдық емес активтер капиталға айналмайды және тиісті шығыс олар пайда болған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар.

Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзімнің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Шектелген пайдалы пайдалану мерзімі бар материалдық емес актив үшін амортизация кезеңі мен оны есептеу әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің соңында қайта каралады.

Пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімінің немесе активте көрсетілген келешек экономикалық пайданы тұтынудың болжамды құрылымының өзгеруі кезеңнің немесе жағдайға қарай амортизацияны есептеу әдісінің өзгеруі ретінде жеке қаржылық есептілікте көрсетіледі және есепті бағалаудың өзгеруі ретінде ескереді. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активке арналған шығындар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активті мойындауды тоқтатудан болған кіріс немесе шығыс активтің есептен шығарылуынан түскен таза түсім мен активтің баланстық құнының арасындағы айырма ретінде өлшенеді және мұндай активті мойындауды тоқтату сәтіне жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Материалдық емес активтер негізінен бағдарламалық қамтамасыз ету мен лицензиялардан құралады. Материалдық емес активтер, әдетте бес жылдан он жылға дейінгі мерзімді құрайтын олардың пайдалы қызметін есептеу мерзімі ішінде желілік негізде өтелінеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар**

Негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және/немесе олар болған жағдайда құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып бастапқы құны бойынша ескеріледі. Мұндай құнға құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға тән болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жекелеген активтер ретінде мойындайды және оларды лайықты түрде амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Тозу активтердің пайдалы қызметін келесі есепті мерзімдерінің ішінде желілік әдіспен есептеледі:

	Жылдар
Ғимарат	46-50
Офистік құрал-жабдықтар	3-10
Көлік құралдары	4-7

Бұрын мойындалған негізгі құралдарды мойындауын тоқтату олардың шығуы кезінде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығуынан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке кіргізіледі.

Активтерді тарату құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизация әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің соңында сараланады және қажет болғанда түзетіледі.

Негізгі құралдарға көбінесе әкімшілік ғимарат, жер және кеңсе жабдықтары жатады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Мұндай белгілер болғанда немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тестілеуді орындау қажет болса, Топ активтің өтелетін құнын бағалайды.

Активтің өтелетін сомасы немесе ақша ағындарын жасайтын құнсыздану – келесі өлшемдердің ең үлкені: есептен шығару шығындарын және активті пайдалану құндылығын (ақша қаражатын жасайтын бірліктер) шегере отырып активтің (ақша қаражатын жасайтын бірліктер) әділ құны. Өтелетін сома негізінен актив басқа активтер немесе активтердің топтары тудыратын ағындардан тәуелсіз ақша ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда, жекелеген актив үшін анықталады.

Егер активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің баланстық құны оның өтелетін сомадан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан болатын құндылықты бағалау кезінде болашақтағы ақша ағындары келтірілген құнға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша активке тән ақша мен тәуекелдердің уақытша құнын ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейін дисконтталады. Есептен шығаруға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық операциялар ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Мұндай есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыста болатын баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жататын әрбір ақша қаражатын тудыратын бірлік үшін бөлек әзірленетін мұқият жоспарларға және болжамды есептеулерге сүйене отырып құнсыздану сомасын айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Ұзақ мерзімді өсім үрдістері бесінші жылдан кейін болжанатын келешек ақша ағындарына қатысты есептеліп, қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған бұрынғы қайта бағаланған жылжымайтын мүлік объектілерін қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық шығын туралы есепте танылатын жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болатын залалдар. Мұндай жылжымайтын мүлік объектілері болған жағдайда құнсыздану залалы басқа да жиынтық кірістің құрамында бұрын жасалған қайта бағалау сомаларының шегінде танылады.

Топ әрбір есепті күнге активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер ондай белгі бар болып шықса, Топ активтің немесе ақша қаражатын тудыратын бірліктің өтелетін соманы есептейді. Құнсызданудан болатын бұрын танылған шығындар, егер құнсызданудан болатын шығынды соңғы рет таныған уақыттан бастап активтің өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылған жол берілімде өзгеріс орын алған жағдайда ғана қалпына келтіріледі.

Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, жиынтық шығын туралы есепте танылады. Соңғы жағдайда құнның қалпына келтірілуі қайта бағалаудан болған құнның өсімі ретінде ескеріледі.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар қос мөлшердің ең азы бойынша ескеріледі: өзіндік құн және өткізудің таза құны. Шығындарға қорларды межелі жерге дейін жеткізу және оларды лайықты күйге келтіру кезінде болған шығыстар кіреді. Таза өткізу құны □ өндірісті аяқтауға болжанған шығыстарды және өткізуге ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысындағы болжамды өткізу бағасы. Барлық қорлар орташа алынған құнның әдісі бойынша бағаланады.

Сатуға арналған жылжымайтын мүлік

Жалға беру немесе капитал өсімі үшін ұстау үшін емес, операциялық қызметтің барысында сату үшін сатып алынған жылжымайтын мүлік сатуға арналған жылжымайтын мүлік ретінде ескеріледі және өзіндік құнның ең азы және сатудың таза құны бойынша бағаланады. Сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына мыналар кіреді:

- меншік құқығы және жерді жалдау құқығы;
- мердігерлерге құрылыс үшін төленген сомалар;
- қарыздар бойынша шығындар, жоспарлау және жобалау шығындары, құрылыс алаңын дайындау шығындары, заңгерлік қызметтер үшін кәсіби сыйақы, меншікті беру салығы, құрылысқа үстеме шығыстар және басқа да байланысты шығыстар.

Өткізудің таза құны – бұл есепті күнге нарықтық бағаларға негізделген және ақшаның уақытша құнын бағалауды ескере отырып дисконтталған, егер бұл материалды болса, құрылысты аяқтауға арналған болжамды шығындарды және өткізуге арналған ықтимал шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында өткізудің болжамды бағасы.

Есептен шығарылу кезінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін сатуға арналған жылжымайтын мүліктің құнына, сатылған жылжымайтын мүлікке байланысты болған шығыстар және сатылған жылжымайтын мүліктің салыстырмалы мөлшерінің негізінде бөлінген үстеме шығыстар кіреді.

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері

Жалға алушылар салатын кепілдік төлемдері жалға алушылар қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын сомаларды білдіреді. Жалдау мерзімінің соңында кепілдікті міндеттемелердің қаражатын жалға алушылар соңғы жалдау төлемдерін өтеу үшін пайдаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жалдау**

Келісім жалға алу болып табылатындығын немесе онда жалға алу белгілері бар екендігін анықтау жалдау қатынастарының басталу күніне келісім мазмұнын талдауға негізделеді. Келісім жалдау болып табылады немесе активтерді пайдалануға тәуелді болатындығын және мұндай келісімнің нәтижесінде активті немесе активтерді пайдалану құқығы бір тараптан басқа тарапқа өтетіндігін, тіпті егер бұл келісімде анық көрсетілмесе де, анықтауды талап етеді.

Топ жалға беруші ретінде

Сол бойынша Топқа іс жүзінде жалға алынған активті иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайда өтетін қаржылық жалдау жалға алынған мүліктің әділ құны бойынша жалдау қатынастарының басталу күніне капиталданады немесе егер осы сома аз болса, – ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша капиталданады.

Жалдау төлемдері өтелмеген актив сомасына пайыздың тұрақты мөлшерлемесі пайда болатындай етіп қаржыландыру кірістері мен қаржылық жалдау бойынша активтің ұлғаюы арасында бөлінеді. Қаржыландырудан түскен кірістер тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Топ активті иелік етуден тәуекелдерді және табысты бермейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Топ жалға алушы ретінде

Топқа активті иелік етуден тәуекелдер және табыс өтпейтін жалдау шарттары операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Операциялық жалға алу бойынша төлемдер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте шығыс ретінде барлық жалға беру мерзімі ішінде біркелкі танылады.

Резервтер

Егер Топтың бұрын болған оқиғаның нәтижесінде туындаған ағымдағы міндеттемесі (заңгерлік немесе тәжірибеден туындайтын) болса, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайданың әкетілуі ықтимал болып табылса және мұндай міндеттеме сомасының сенімді бағасы алынуы мүмкін болғанда, резервтер мойындалады. Егер Топ резервтердің кейбір бөлігінің немесе барлығының өтемақысын алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жекелеген актив ретінде тек өтемақының алынуы күмән келтірмеген жағдайда ғана мойындалады. Резервке қатысты шығыс өтемақыны шегере отырып, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген.

Мемлекеттік субсидиялар

Егер мемлекеттік субсидиялар алынып, соған байланысты барлық талаптар орындалады деген негізделген сенімділік болса, субсидиялар танылады.

Егер субсидия белгілі бір шығыстарды қаржыландыру мақсатында берілсе, ол өтелуі тиіс шығындар шығыстарына есептен шығарылатын кезеңдерде жүйелі негізде кіріс ретінде мойындалуы тиіс. Егер субсидия активті қаржыландыру мақсатында берілсе, ол тиісті активті күтілетін пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде тең үлестермен кіріс ретінде мойындалады.

Топ субсидияларды монетарлық емес активтер күйінде алған жағдайларда, актив пен субсидия номиналды өлшемі бойынша ескеріліп, оның пайдалы қызмет ету мерзімінің ішінде базалық активтен пайданы тұтыну құрылымына сәйкес жыл сайын тең бөліктермен пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2017 және 2016 жылдардағы негізгі құралдардың қозғалысы келесідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Ғимараттар	Офистік құрал-жабдықтар	Жиыны
Бастапқы құн				
2015 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	4.882.767	318.626	5.227.494
Түсімдер	-	-	57.108	57.108
Шығару	-	-	(3.942)	(3.942)
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке ауыстырылды (б-ескертпе)	-	(3.541.637)	-	(3.541.637)
2016 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.341.130	371.792	1.739.023
Түсімдер	-	-	33.727	33.727
Шығару	-	-	(165)	(165)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.341.130	405.354	1.772.585
Жинақталған тозу				
2015 жылдың 31 желтоқсанына	-	(440.720)	(166.034)	(606.754)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(29.099)	(46.210)	(75.309)
Шығу кезіндегі тозу	-	-	1.347	1.347
Инвестициялық жылжымайтын мүлікке аудару (б-ескертпе)	-	320.800	-	320.800
2016 жылдың 31 желтоқсанына	-	(149.019)	(210.897)	(359.916)
Бір жылғы есептелген тозу	-	(29.099)	(31.230)	(60.329)
Шығу кезіндегі тозу	-	-	80	80
2017 жылдың 31 желтоқсанына	-	(178.118)	(242.047)	(420.165)
Қалдық құны				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.192.111	160.895	1.379.107
2017 жылдың 31 желтоқсанына	26.101	1.163.012	163.307	1.352.420

2016 жылы жалға берілетін, қалдық құны 3.220.837 мың теңге болатын қалдық құнымен «Қазына Тауэр» ғимаратының негізгі бөлігі жылжымайтын мүлікті пайдалану сипатындағы өзгеріске орай инвестициялық жылжымайтын мүлікке аударылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК**

2016 және 2017 жылдардағы инвестициялық жылжымайтын мүліктің қозғалысы келесідей көрсетілген:

Мың теңгемен	Ғимарат	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
Бастапқы құн				
2015 жылдың 31 желтоқсанына	–	328.600	606.000	934.600
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны (7-ескертпе)	–	(81.696)	(8.000)	(89.696)
Негізгі құралдардан аударылғаны (5-ескертпе)	3.541.637	–	–	3.541.637
2016 жылдың 31 желтоқсанына	3.541.637	246.904	598.000	4.386.541
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны (7-ескертпе)	–	(135.667)	–	(135.667)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	3.541.637	111.237	598.000	4.250.874
Жинақталған амортизация және құнсыздану				
2015 жылдың 31 желтоқсанына	–	(30.175)	(71.713)	(101.888)
Бір жылғы есептелген тозу	(76.992)	–	(11.015)	(88.007)
Шығу кезіндегі тозу	–	3.401	–	3.401
Негізгі құралдардан аударылғаны (5-ескертпе)	(320.800)	–	–	(320.800)
2016 жылдың 31 желтоқсанына	(397.792)	(26.774)	(82.728)	(507.294)
Бір жылғы есептелген тозу	(76.992)	–	(11.961)	(88.953)
Шығу кезіндегі тозу	–	4.293	–	4.293
2017 жылдың 31 желтоқсанына	(474.784)	(22.481)	(94.689)	(591.954)
Қалдық құны				
2016 жылдың 31 желтоқсанына	3.143.845	220.130	515.272	3.879.247
2017 жылдың 31 желтоқсанына	3.066.853	88.756	503.311	3.658.920

2017 жылы инвестициялық жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын тұрақты талдаудың нәтижесінде Топ Басшылығы коммерциялық және тұрғын үй-жайлардың баланстық құны үй-жайлардың әділ құнынан аспайды деген тұжырымға келді.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құны 6.056.723 мың теңгені (2016 жылы: 7.479.628 мың теңге) құрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. САТУҒА АРНАЛҒАН ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК**

Мың теңгемен	Пәтерлер	Коммерциялық үй-жайлар	Автотұрақ орындары	Жиыны
2015 жылдың 31 желтоқсанына	3.806.587	—	—	3.806.587
Жылжымайтын мүліктің түсуі (8-ескертпе)	493.020	—	—	493.020
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударылғаны (6-ескертпе)	—	81.696	8.000	89.696
Өткізілген жылжымайтын мүлік (25-ескертпе)	(3.010.482)	(28.037)	—	(3.038.519)
Қаржылық жалдауға берілді	—	(81.696)	(8.000)	(89.696)
Ішкі ауыстырулар	(95.318)	95.318	—	—
Басқа ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды (13-ескертпе)	(933.173)	28.037	—	(905.136)
2016 жылдың 31 желтоқсанына	260.634	95.318	—	355.952
Жылжымайтын мүліктің түсуі (8-ескертпе)	23.055	—	—	23.055
Инвестициялық жылжымайтын мүліктен аударылғаны (6-ескертпе)	—	135.667	—	135.667
Өткізілген жылжымайтын мүлік (25-ескертпе)	(233.079)	(25.847)	—	(258.926)
Қаржылық жалдауға берілді	—	(134.227)	—	(134.227)
Басқа ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылды (13-ескертпе)	19.470	24.407	—	43.877
Басқа ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылды (13-ескертпе)	(21.945)	(95.318)	—	(117.263)
2017 жылдың 31 желтоқсанына	48.135	—	—	48.135

2017 жылы, Топтың балансына «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде Астана қ. «Шығыс» екі тұрғын үй түсті, бағыты – сатып алу құқығымен жалданатын баспана (бұрынғы – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020»).

8. ҚҰРЫЛЫС КОМПАНИЯЛАРЫНА БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

Топ құрылыс компанияларымен (бұдан әрі – «Салушы») пәтерлерді, коммерциялық үй-жайларды және автотұрақ орындарын сатып алуға шарттарды жасайды. Шарттардың ережелеріне сәйкес Топ Салушыларға аванстық төлемдерді жүзеге асыруға міндеттенді, ал Салушылар белгіленген мерзімде құрылысты аяқтауға міндеттенді. Салушылар құрылысты аяқтағаннан кейін және оларжы лайықты түрде мемлекеттік тіркеу органдарында ресімдегеннен кейін Топ тиісті объектілердің иесіне айналады. Қолданыстағы шарттар бойынша көпшілік объектілердің құрылысын аяқтау 2018 жылы күтіліп отыр.

Топтың Салушылармен жасаған шарттарында кепілдік ережелер қарастырылған, оған сәйкес Топ берген алдын ала төлемін жоғалтқан жағдайда, тәуекелдерді өтеу үшін Салушылар жер телімдері мен аяқталмаған құрылыс түрінде қамтамасыз етеді.

2016 және 2017 жылдар үшін құрылыс компанияларына берілген аванстардың қозғалысы былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Жыл басына	13.551.250	9.746.719
Бір жылда берілген аванстар	10.498.809	8.102.975
Алынған жылжымайтын мүлік объектілері	(13.203.019)	(3.878.281)
Талап ету құқықтарын басқаға беру	—	(471.176)
Кепілдік төлемдері	197.470	51.013
Жыл соңына	11.044.510	13.551.250
Минусы: Топтың меншігіне есепті күннен кейін 12 айдың ішінде берілетін/өткізілетін салынып жатқан объектілер үшін аванстар	(8.103)	(3.758.257)
Жалға берілетін салынып жатқан объектілер үшін аванстар	11.036.407	9.792.993

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. ҚҰРЫЛЫС КОМПАНИЯЛАРЫНА БЕРІЛГЕН АВАНСТАР (жалғасы)**

Жылжымайтын мүлік объектілері қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте былайша танылды:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Басқа да ұзақ мерзімді активтер (13-ескертпе)	13.228.648	3.337.168
Сатуға арналған жылжымайтын мүлік (7-ескертпе)	23.055	493.020
Аванстармен байланысты емес аяқталмаған құрылыс бойынша қызметтер	(48.684)	—
Басқа да ұзақ мерзімді активтер үшін төленген қосылған құн салығы	—	48.093
	13.203.019	3.878.281

9. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ

Ұзақ мерзімді қаржы активтері былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Қаржылық жалдау бойынша берешек	40.042.701	37.820.240
Құрылыс компанияларына берілген қарыздар	158.219	52.996
«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар	—	32.369.914
Әділ құны бойынша ескерілетін опцион (16-ескертпе)	—	352.105
	40.200.920	70.595.255

Қаржылық жалдау бойынша берешек

Қаржылық жалдау бойынша берешек қолданыстағы қаржылық жалдау шарттары бойынша ең аз жалдау төлемдерінің сомасымен білдірілген. Қаржылық жалдау шарттары бойынша келешек кезеңдерде алынуға жататын ең аз жалдау төлемдері, сондай-ақ таза жалдау төлемдерінің дисконтталған құны кестеде келтірілген:

Мың теңгемен	2017 жыл		2016 жыл	
	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны	Ең аз төлемдер	Төлемдердің дисконтталған құны
Бір жыл ішінде	6.407.212	2.222.718	5.850.248	1.894.091
Бір жылдан артық, бірақ бес жылдан астам емес	25.554.330	9.830.508	23.331.101	8.554.914
Бес жылдан артық	42.893.147	30.212.193	42.767.017	29.265.326
Ең аз жалдау төлемдерінің жиыны	74.854.689	42.265.419	71.948.366	39.714.331
Қаржылық кірістерді шегере отырып	(32.589.270)	—	(32.234.035)	—
Ең аз жалдау төлемдерінің дисконтталған құны	42.265.419	42.265.419	39.714.331	39.714.331
Минусы: 12 айдың ішінде өтелуге жататын сомалар (16-ескертпе)		(2.222.718)		(1.894.091)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар		40.042.701		37.820.240

2017 жылы қаржылық жалдау бойынша берешектің ұлғаюы сатып алу құқығымен жалдамалы баспана бағытымен «Нұрлы жер» бағдарламасын (бұрынғы – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020») іске асыру шеңберінде Алматы қ. «Асыл Арман» ТК, Ақтөбе қ. «Юнис сити», Астана қ. «Хан-Тәңірі» ТК, Алматы қ. «Эталон» ТК, Астана қ. «Современный» және «Шығыс» ТК, Қарағанды қ. «Жанұя» ТК мен Усть-Каменогорск ТК тұрғын үй кешендерінде жылжымайтын мүлікті қаржылық жалға берумен байланысты болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**9. ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР (жалғасы)****«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар**

2016 жылы Топ коммерциялық тұрғын-үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдау бөлігінде коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасының қатысушысы болды. Бұл бағдарламаға сай Топ бүкіл қаржыландыру кезеңіне 7,5% пайыздық мөлшерлеменен 24 айға дейінгі кезеңге құрылыс компанияларына қарыздар берді.

Топ берілген қарыздарды нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша беретіндіктен, сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларына берілген қарыздар әділ құны бойынша беру күніне бағаланады.

Сонымен бірге, 2017 жылы Топ коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша берілген қарыздарды шарттық міндеттемелерге сәйкес қарыздардың 2018 жылы өтелуіне орай қысқа мерзімді қарыздардың құрамына қайта жіктеді (*15-ескертілме*).

Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру

Салушылармен жасалған кейбір шарттардың талаптарына сәйкес Топ жылжымайтын мүлік объектісін салу барысында аванстық төлемдерді жасап отырады, дегенмен Салушылар құрылыс объектілерін еркін баға бойынша өткізуге құқылы. Бұл құқық Салушылардың артында құрылыс кезеңінде, сондай-ақ жылжымайтын мүлік объектісін салынғаннан кейін бір жылдың ішінде сақталады. Сонымен бірге, Салушыларға берілген қаржыландыру сомасына жылдық 5-7% мөлшерлемесі бойынша сыйлықақы есептелді. Тиісінше, Топ жасалған қаржыландыру сомасын қаржы құралы ретінде мойындайды.

2017 жылдың ішінде Топ құрылыс компаниялар қаржыландыруға берген қарыздарды жоспарланып отырған өтеу мерзіміне орай қысқа мерзімді активтердің құрамына қайта жіктеді. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудың қысқа мерзімді бөлігі 97.180 мың теңгені құрады (2016 жыл: 165.629 мың теңге) (*16-ескертілме*).

Әділ құны бойынша ескерілетін опцион

Қазақстан Республикасы Үкіметінің «Жасыл квартал» жобасын (бұдан әрі – «Жоба») іске асыру туралы тапсырмасына сәйкес Топ 2013 жылғы желтоқсанда «VI Corporation» ЖШС-мен жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартты жасады. Жасалған шартқа сай Топ Жобаны 44 миллиард теңге жалпы сомаға қаржыландырады, олардың ішінде Топтың меншікті қаражаты 15 миллиард теңгені құрайды (қалған сома Бас компаниядан алынған қарыз қаражатының есебінен қаржыландырылады).

«Жасыл квартал» жобасын іске асыру үшін Топ жылдық 3,5% -ға 18 жыл кезеңіне екінші деңгейдегі банкте нысаналы депозитке 44 миллиард теңге сомасында ақша қаражатын банктердің Жобаны іске асыратын «EXPO Village» ЖШС Жобалық компаниялардың қаржыландыруына орналастырады. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 41.450.537 мың теңгені (2016 жыл: 30.800.000 мың теңге) орналастырды (*10-ескертілме*).

Жобаны бірлесіп іске асыру туралы шартқа қосымша, «СК Девелопмент» ЖШС мен «VI Corporation» ЖШС арасында Жобалық компанияда үлесті сатып алу-сату шартына қол қойылды, сол бойынша Топ меншік құқығының өту мерзімін екі датаның барынша ертерегіне ұзарта отырып, 49,9% үлесті 100 теңге сатып алу ниетін білдіріп отыр: 2017 жылғы 1 сәуір немесе Жоба шеңберінде объектіні пайдалануға беру күні және жылжымайтын мүлік объектісін іске асырудан болған таза пайданы бөлуге қатысады.

2017 жылдың ішінде Топ қосымша келісімге қол қойды, соған сай бақылау күні 2017 жылғы 1 сәуірде 2017 жылғы 31 желтоқсанға болып өзгертілді. Дегенмен, 2017 жылғы желтоқсанда Топ «Жасыл квартал» жобасын бірлесіп іске асыру туралы шартқа бақылау күнін 2017 жылғы 31 желтоқсаннан 2018 жылғы 1 сәуірге ауыстыру туралы № 9 қосымша келісімге қолын қойды.

Бұл шарттар Топта «EXPO Village» ЖШС-ке қатысу үлесін сатып алу құқығының пайда болуына әкеліп соқтырады, әрі ол 39 ХБЕС (IAS) сай туынды қаржы құралы болып табылады және Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде оның әділ құны бойынша танылуы тиіс.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 352.105 мың теңге (2016 жыл: 352.105 мың теңге) мөлшерінде есепті кезең соңына әділ құны бойынша опционды қайта бағалап, опционның орындалуы 2018 жылдың ішінде күтіліп отырғанына орай оның опционның ағымдағы қаржы активтерінің құрамына аударды (*16-ескертілме*). Опционның әділ құнын анықтау үшін Блэк-Шоулз формуласы қолданылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. НЕСИЕЛІК МЕКЕМЕЛЕРДЕГІ ҚАРАЖАТ**

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Басқа да қазақстандық банктердегі депозиттер	41.450.537	41.800.000
Есептелген пайыздар	136.447	209.274
«Delta Bank» Ақ-дағы депозиттер	—	5.000.000
	41.586.984	47.009.274
1 жылдан кем мерзімге орналастырылған депозиттер	(136.447)	(16.209.274)
Ұзақ мерзімді депозиттер	41.450.537	30.800.000

Ұзақ мерзімді депозиттер «Жасыл квартал» жобасы бойынша жылдық 3,5% пайыздық мөлшерлемесі бар екінші деңгейдегі банктердегі нысаналы депозиттерден тұрады.

2017 жылы Топ 5.000.000 мың теңге мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-да орналастырылған қысқа мерзімді депозиттерді несиелік мекемелердегі қаражаттан басқа да ағымдағы активтердің құрамына «Delta Bank» АҚ банк лицензиясынан айыру салдарынан құнсыздану резервінің есептелуіне орай қайта жіктеді (11-ескертуге).

11. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
«Дельта Банк» АҚ-дағы ақша қаражаты	5.067.902	—
«КазИнвестБанк» АҚ-дағы ақша қаражаты	1.454.281	1.634.309
«Альфа Банк» АҚ-дағы ақша қаражаты	234.771	—
Басқа да ағымдағы активтер	30.874	112.536
Құнсыздану резерві	(6.691.172)	(1.634.309)
	96.656	112.536

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа да ағымдағы активтер шағымдар бойынша берешекті, жылдық 10% пайыздық мөлшерлемен 1.454.281 мың теңге мөлшерінде «КазИнвестБанк» АҚ екінші деңгейдегі банкте орналастырылған ағымдағы шот бойынша берешекті және жылдық 14% пайыздық мөлшерлемен 5.067.902 мың теңге мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-да орналастырылған қысқа мерзімді депозитті білдіреді, әрі соларға топ банктердің банктік және өзге де операцияларды жасауға арналған лицензиялардан айырылуына орай 100% құнсыздану резервін құрды.

2017 жылғы 19 мамырда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ уақытша әкімшілігі арасында «Казинвестбанк» АҚ-ның активтері мен міндеттемелерін бір мезгілде беру туралы шарт жасалды. 2017 жылғы маусымда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ-нан берілген қарыздардың пулы бойынша кепіл берушілер ретінде болатын Топ арасында 247.273 мың теңге сомаға ақша қаражатының кепілі туралы шарттарға қол қойылды.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 11.084 мың теңге мөлшерінде кепілден резервті қалпына келтірді.

Басқа да активтер бойынша құнсыздану резервінің қозғалысы былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Жыл басына	1.634.309	—
Қалпына келтіру	(11.084)	—
Есептеу	5.067.947	1.634.309
Жыл соңына	6.691.172	1.634.309

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ҚАУЫМДАСҚАН ҰЙЫМҒА ИНВЕСТИЦИЯ**

Топтың «ФН Менеджмент» ЖШС компаниясының жарғылық капиталында 49% қатысу үлесі бар. «ФН Менеджмент» ЖШС (бұдан әрі – «ФН Менеджмент») қызметінің негізгі орны және тіркеуге алынған елі Қазақстан Республикасы болып табылады. ФН Менеджмент негізгі қызметі жылжымайтын мүлікті басқару болып табылады. Төменде келтірілген кестеде ФН Менеджмент туралы жалпы қаржылық ақпарат қамтылған.

Төмендегі кестеде 2017 және 2016 жылдардағы инвестицияларда болған қозғалыс көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	43.641	–
Қосымша салымдар	–	–
Шығу	–	–
Қауымдасқан кәсіпорындарды сатып алу	–	46.434
Бақылаудан айырылу	–	–
Пайдадағы үлес, нетто	3.513	(2.793)
Инвестициялардың құнсыздануы	–	–
Басқа да өзгерістер	–	–
31 желтоқсанға сальдо	47.154	43.641

Төменде қаржылық есептілікке негізделген қауымдасқан компания туралы жалпылама қаржы ақпараты көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Ұзақ мерзімді активтер	7.185	6.493
Қысқа мерзімді активтер	130.881	94.935
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(41.833)	(12.365)
Таза активтер	96.233	89.063
Иелік ету үлесі	49%	49%
31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялардың ағымдағы құны	47.154	43.641

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен түсім	290.313	270.725
Жалғасып отырған қызметтен болған бір жылғы пайда / (залал)	7.170	(5.700)
Топтың пайдадағы /(залалдағы) үлесі	3.513	(2.793)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**13. БАСҚА ДА ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

Мың теңгемен	Дайын жылжымайтын мүлік объектілері	Жер учаскелері	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Жиыны
2015 жылдың 31 желтоқсанына	9.053.688	613.661	1.788.502	–	11.455.851
Жылжымайтын мүлікті сатып алу	9.617	–	81.355	–	90.972
Дайын жылжымайтын мүлік объектілерін берілген аванстардан аудару (8-ескертпе)	2.122.768	–	1.214.400	–	3.337.168
Сатуға арналған жылжымайтын мүліктен ауыстырылғаны (7-ескертпе)	905.136	–	–	–	905.136
Аяқталмаған құрылыстан аударылғаны	1.945.455	–	(1.945.455)	–	–
Аяқталмаған құрылысты өткізу	–	–	(371.634)	–	(371.634)
Қаржылық жалдауға берілді	(6.458.554)	–	–	–	(6.458.554)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	41.070	–	–	–	41.070
Ішкі ауыстырулар	–	43	(14.411)	14.368	–
Берілген қарыздарға аударылғаны (15-ескертпе)	–	(613.704)	–	–	(613.704)
Басқа да сатып алулар	–	–	–	57.388	57.388
2016 жылдың 31 желтоқсанына	7.619.180	–	752.757	71.756	8.443.693
Дайын жылжымайтын мүлік объектілерін берілген аванстардан аудару (8-ескертпе)	5.868.291	–	7.360.357	–	13.228.648
Сатуға арналған жылжымайтын мүліктен ауыстырылғаны (7-ескертпе)	117.263	–	–	–	117.263
Сатуға арналған жылжымайтын мүлікке ауыстырылғаны (7-ескертпе)	(43.877)	–	–	–	(43.877)
Қаржылық жалдауға берілді	(4.936.092)	–	–	–	(4.936.092)
Қаржылық жалдау шартын бұзу	24.000	–	–	–	24.000
2017 жылдың 31 желтоқсанына	8.648.765	–	8.113.114	71.756	16.833.635

Аяқталмаған құрылысқа құрылыс процесіндегі, бірақ әлі одан кейінгі пайдалануға дайын емес активтер кіреді және негізінен қаржылық жалдауға одан кейін тапсыруға арналған салынып жатқан жылжымайтын мүлікпен білдірілген.

Аяқталмаған құрылыс Ақтау мен Астана қалаларындағы аяқталмаған тұрғын үй кешенінің объектісін білдіреді, мұндайда Топ тапсырыс беруші болып табылады. Пайдалануға күтілетін беру мерзімі – 2018 жыл.

Басқа да ұзақ мерзімді активтерге Топ қаржылық жалға келешекте беру үшін не болмаса Топтың оларды одан кейін пайдалану бойынша белгілі бір жоспарлары болмаған балансқа қабылданған активтер кіреді.

2017 жылы Топ «Шығыс» және «Хан Тәңірі» тұрғын үй кешендеріндегі пәтерлер мен коммерциялық үй-жайларды Топтың бұл жылжымайтын мүлікті бір жылдың ішінде сату ниетіне орай 43.877 мың теңге мөлшерінде сатуға арналған жылжымайтын мүлікке аударды.

14. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Сауда дебиторлық берешек	49.951	397.746
Минусы: құнсыздану резерві	(8.730)	(8.730)
	41.221	389.016

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

Топтың сауда дебиторлық берешегі тұрғын және коммерциялық үй-жайларды операциялық жалға беруден, тікелей сатудан және өткізуден болған дебиторлық берешекті білдіреді. 2017 жылы Топ сатып алу құқығымен жалдамалы баспана бағытымен «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде (бұрынғы – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020») «ХанТәңірі», «Шығыс», «Ақжайық», «№ 36 көшедегі көп пәтерлі үй ТК» тұрғын үй кешендерінде тұрғын және коммерциялық үй-жайларды сатты.

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына дебиторлық берешек теңгемен көрсетілген.

	Барлығы	Мерзімі өтпеген және құнсызданбаған	Мерзімі өткен, бірақ құнсызданбаған				
			< 30 күн	30-60 күн	61-90 күн	91-120 күн	> 120 күн
2017 жылдың 31 желтоқсанына	41.221	41.221	–	–	–	–	–
2016 жылдың 31 желтоқсанына	389.016	389.016	–	–	–	–	–

2017 жылы құнсыздану резервінің қозғалысында өзгерістер болған жоқ.

15. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар	53.096.833	–
«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз	9.234.409	11.313.062
Басқа компанияларға берілген қарыз	1.082.281	1.082.299
Минусы: құнсыздану резерві	(1.082.281)	(1.082.299)
	62.331.242	11.313.062

«Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша құрылыс компанияларына берілген қарыздар

2017 жылы Топ коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша берілген қарыздарды қайта қаралған шарттық талаптарға сәйкес қарыздардың 2018 жылы күтіліп отырған өтелуіне орай берілген ұзақ мерзімді қарыздардан қысқа мерзімді қарыздардың құрамына қайта жіктеді (19-ескертпе).

2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топ құрылыс компанияларына 53.257.410 мың теңге жалпы сомаға қарыздар берді, бұл ретте 2017 жылы берілген сомалар бойынша бастапқы дисконт 711.475 мың теңге болды, 2016 жылы – 6.806.459 мың теңге (25-ескертпе). 2017 жылғы дисконттың амортизацияланған сомасы 4.099.233 мың теңге (2016 жыл: 978.857 мың теңге) болды (24-ескертпе), ал алынуға жататын сыйақы сомасы – 2.279.267 мың теңге (2016 жыл: 413.890 мың теңге).

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-пен 2012 жылғы 6 сәуірде жасалған «Акцент» ТК құрылысына инвестициялау шартына және 2013 жылғы 12 тамыздағы пәтерлерді сату туралы келісімге сай Топ объектілерді сату құқығы үшін сыйақыны есептей отырып құрылыстың қаржыландыруын ұсынды. Инвестициялау шартының талаптарына сәйкес Топ жылжымайтын мүлік объектісінің құрылысы барысында 11.114.252 мың теңге сомасына аванстық төлемдерді жасады. 2017 жылғы 31 желтоқсанға амортизацияланған сома 9.234.409 мың теңге (2016 жылы: 11.313.062 мың теңге) болды.

«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС Бас компанияның алдындағы 2010 жылғы 3 наурыздағы несие шарты бойынша «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС ЖШС-ке берілген өткізу және берешек құқығы үшін есептелген сыйлықақымен бірге пәтерлердің негізгі құнын кейіннен өтеу мақсатында объектіні еркін бағамен сату құқығына ие болды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. БЕРІЛГЕН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-не берілген қарыз (жалғасы)**

2014 жылғы желтоқсанда Топ және «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС жол беру туралы келісге қолдарын қойды, соған сай «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС өз міндеттемелерін толық орындау есебінен 2015 жылдың соңына дейін 11.114.252 мың теңге сомасында ақша қаражатын, сондай-ақ 5% мөлшерлеменен 1.426.232 мың теңге сомасында сыйақыны төлейді. Осы келісім бойынша ақының төленуіне Түріктік «Sekerbank» акционерлік қоғамы кепілдігін берді. Тиісінше, Топ қаржыландыру сомасын құрылыс компанияларына қарызға берілген аванстардан қайта жіктеді. Мойындау сәтіне бұл қаржы құралы 8,2% мөлшерлемесі бойынша дисконтталған қарыз бойынша келешек ақша ағындарына тең болатын әділ құны бойынша ескеріледі, бұл Қазақстанда құрылыс объектілерін қаржыландыру бойынша нарықтық мөлшерлемені білдіреді.

2015 жылғы қазанда «Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-тің міндеттемелерін өтеу талаптарының өзгеруіне орай, Топ жаңа құрылысқа және 11,3% құраған әділ құны бойынша қарызды мойындау үшін қайта құруға берілген несиелер бойынша дисконттау мөлшерлемесін қайта қарады. Нәтижесінде, 2015 жылы қаржыландырудың номиналды құны мен оның әділ құны арасындағы 2.534.007 мың теңге сомасындағы айырма жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте өзіндік құн құрамында пайыздық шығыстар ретінде көрсетілді. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша амортизацияланбаған дисконт сомасы 1.141.493 мың теңге болды (2016: 1.746.632 мың теңге). 2017 жылғы дисконт амортизациясының сомасы 605.139 мың теңге болды (2016 жылы: 640.073 мың теңге) (24-ескертпе).

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген қарыздарға «Каспий даму орталығы» ЖШС-тің – 613.704 мың теңге, «Өмірұзақ & Ко» ЖШС-тің – 296.706 мың теңге, «Капиталстройсервис» ЖШС-тің 144.889 мың теңге және «Альянсстройинвест» ЖШС-тің 26.982 мың теңге сомасындағы берешек жатады (2016 жыл: «Каспийский центр развития» ЖШС – 613.704 мың теңге, «Өмірұзақ & Ко» ЖШС – 296.724 мың теңге, «Альянсстройинвест» ЖШС 26.982 мың теңге және «Капиталстройсервис» ЖШС 144.889 мың теңге).

2010 жылғы қарашада Топ пен «Каспий даму орталығы» ЖШС-тің арасында Каспий энергетикалық Хаб жобасын іске асыру мақсатында 900.000 мың теңге мөлшерінде уақытша қаржылай көмекті беру туралы келісімге қол қойылды. Топ «Каспий даму орталығы» ЖШС-тің «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ алдында борышты өтеу ретінде 557.873 мың теңге мөлшеріндегі соманы аударды.

«Каспий даму орталығы» ЖШС-тің тарапынан шарт бойынша міндеттемелер орындалмады және Топ пен «Каспий даму орталығы» ЖШС-тің арасында кері қайтару туралы келісімге қол қойылды, соған сай Топ «Каспий даму орталығы» ЖШС-тен 613.704 мың теңге сомаға жер учаскелерін қабылдап алады.

Дегенмен, 2012 жылғы желтоқсанда Ақтау қ. Мамандандырылған ауданаралық экономикалық соты Ақтау қ. Прокуратурасының шағым өтінішінің негізінде жер учаскелерінің берілуін заңсыз деп тапты. Топ ҚР Жоғарғы сотының Қадағалау инстанциясында шешімге шағым түсірді, бірақ Топ талаптары қанағаттандырылмады. 2016 жылдың ішінде Топ 613.704 мың теңгені берілген қарыздардың құрамына қайта жіктеді және бұл сомаға 100% резервті құрды (13-ескертпе).

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына берілген қарыздар теңгемен көрсетілген.

Берілген қарыздар бойынша құнсыздану резервінің қозғалысы былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Жыл басына	1.082.299	468.649
Қалпына келтіру	(18)	(54)
Есептеу	–	613.704
Жыл соңына	1.082.281	1.082.299

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. АҒЫМДАҒЫ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ**

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Сатуға арналған қолда бар қаржы активтері.	2.443.193	2.277.324
Қаржылық жал бойынша берешек (9-ескертпе)	2.222.718	1.894.091
Әділ құны бойынша ескерілетін опцион (9-ескертпе)	352.105	—
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландыру (9-ескертпе)	97.180	165.629
Басқасы	251.836	154.975
	5.367.032	4.492.019

Сату үшін қолда бар қаржы активтері жылдық 6,7% -ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесі бар мемлекеттік облигацияларды білдіреді. 2017 жылы мемлекеттік облигациялар бойынша жұмсалмаған кірістер 165.869 мың теңге (2016 жылы: шығыстар 266.843 мың теңге) болды. 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына ағымдағы қаржы активтері теңгемен көрсетілген.

17. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Қысқа мерзімді депозиттер	13.594.871	3.095.000
Банктердегі шоттар	12.777.642	36.609.262
	26.372.513	39.704.262

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына ақша қаражаты мен оның баламаларына теңгемен банктердегі ағымдағы шоттар кірді. Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қалдықтарына 2,5%-дан 10% дейінгі түрлі мөлшерлемелер бойынша пайыздар есептеледі.

Қысқа мерзімді депозиттерге екінші деңгейдегі банктерде 7,5-8,7% пайыздық мөлшерлемен орналастырылған өтеу мерзімі 3 айдан аспайтын депозиттер кіреді.

18. ЖАРҒЫЛЫҚ КАПИТАЛ

Топтың жарғылық капиталын толығымен Бас компания төледі және 16.247.541 жай акциядан тұрады: номиналды құны 1.000 теңге болатын 15.000.000 дана, номиналды құны 4.000 теңге болатын 1.247.540 дана және номиналды құны 2.490 теңге болатын бір акция.

Қосымша төленген капитал

19-ескертпеде ашылып көрсетілгендей, 2009 және 2010 жылдары Топ Бас компаниядан қарыз алды. Компания ұқсас шарттары бар мемлекеттік облигациялар бойынша транштарды алу күніне кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, 11.356.866 мың теңге жалпы сомасындағы алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма қосымша төленген капитал ретінде көрсетілді. Бас компанияның талабы бойынша қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 7.919.621 мың теңге (2011 жылы – 3.744.974 мың теңге және 2012 жылы – 4.174.647 мың теңге) сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

Дивидендтер

2017 жылы Топ өзінің жай акциялары бойынша 613.390 мың теңге сомасына дивидендтерді жариялап, төледі (2016 жылы: 220.079 мың теңге).

Сату үшін қолда бар құралдарды қайта бағалау резерві

Сату үшін қолда бар қайта бағалау резерві сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құнындағы өзгерістерді көрсету үшін пайдаланылады (16-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР**

<i>Мың теңгемен</i>	% мөлшерлеме	Өтеу	2017 жыл	2016 жыл
№ 1 несие желісі	0,02-2%	2024 жыл		
Кезең басындағы қалдық			21.077.717	40.884.744
Есептелген пайыздар			366.259	711.424
Төлемдер			(4.465.226)	(20.518.451)
Кезең соңындағы қалдық			16.978.750	21.077.717
№ 2 несие желісі	2,0%	2022 жыл		
Кезең басындағы қалдық			–	4.000.000
Есептелген пайыздар			–	55.796
Төлемдер			–	(4.055.796)
Кезең соңындағы қалдық			–	–
№ 3 несие желісі	2,0%	2022 жыл		
Кезең басындағы қалдық			72.327.806	55.816.713
Қарыз алу			–	20.802.330
Есептелген пайыздар			1.409.099	1.323.580
Төлемдер			(6.856.595)	(5.614.817)
Кезең соңындағы қалдық			66.880.310	72.327.806
№ 4 несие желісі	2,0%	2018 жыл		
Кезең басындағы қалдық			29.000.000	–
Қарыз алу			–	29.000.000
Есептелген пайыздар			580.000	178.644
Төлемдер			(580.000)	(178.644)
Кезең соңындағы қалдық			29.000.000	29.000.000
№ 5 несие желісі	0,15%	2019 жыл		
Кезең басындағы қалдық			19.860.551	–
Қарыз алу			12.108.303	42.875.500
Есептелген пайыздар			73.933	26.261
Дисконт			(3.064.537)	(23.706.680)
Дисконт амортизациясы			5.650.967	675.653
Өділ құнындағы өзгеріс			17.632.128	–
Төленген пайыздар			(69.392)	(10.183)
Кезең соңындағы қалдық			52.191.953	19.860.551
Қаржылай көмек	0%	2017 жыл		
Кезең басындағы қалдық			–	3.300.000
Қарыздар алу			–	–
Қарыздарды өтеу			–	(3.300.000)
Кезең соңындағы қалдық			–	–
			165.051.013	142.266.074
Қарыздардың ағымдағы бөлігі			163.974.691	122.421.602
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі			1.076.322	19.844.472

№ 1 несие желісі

Мұндай несие желісі 2009 жылы аяқталған объектілердегі немесе салынып жатқан тұрғын үй құрылысы объектілеріндегі тұрғын үй және тұрғын емес үй-жайларды сатып алу үшін 225 миллиард теңге бастапқы жалпы сомасымен және негізгі борышты төлеу бойынша үш жылдық жеңілдік кезеңімен ашылды. 2010 жылдың тамызында несие желісінің бастапқы сомасы 155 миллиард теңгеге дейін азайтылды. Сондай-ақ несие желісінің пайыздық мөлшерлемесі де қайта қаралып, алынған күннен бастап алғашқы екі жылдың ішінде жылдық 0,02% мөлшерінде және кейінгі жылдары жылдық 2% мөлшерінде белгіленді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 1 несие желісі (жалғасы)**

Мойындау күніне (2010 жыл) Топ транштарды алу күніне ұқсас мемлекеттік облигациялар бойынша кірістілік мөлшерлемелерін қолдана отырып алынған соманы дисконттады. Тиісінше, алынған қаражат сомалары мен олардың әділ құны арасындағы айырма ретінде көрсетілген дисконт қосымша төленген капиталдың құрамында көрсетілді. 2012 жылы қарыз қаражатын мерзімінен бұрын өтеу кезінде қарыздар қайта қаралған тиімді пайыздық мөлшерлемелер бойынша қайта есептелді және 4.174.647 мың теңге сомасындағы амортизацияланбай қалған дисконт сомасы капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қарыз шарттарының өзгеру нәтижесі ретінде қосымша төленген капиталдың азаюы ретінде танылды. 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына амортизацияланбай қалған дисконт 3.437.245 мың теңгені құрады.

2013 жылдың желтоқсанында несие желісінің шарттарына қосымша өзгерістер енгізілді. Бас компанияның кез келген сәтте несие желісінің шеңберінде берілген транштарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығы елеулі өзгеріс болып табылады.

2017 жылы Топ 4.325.452 мың теңге сомасында қарыздың қысқа мерзімді бөлігін және 139.774 мың теңге сомасында пайыздарды мерзімінен бұрын өтеді. Дағдарысқа қарсы бағдарламаның аяқталуына байланысты Топ бұл несие желісінің шеңберінде қосымша міндеттемелерді қабылдауды жоспарлап отырған жоқ.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таңдалған қаражаттың қалдықтары бойынша пайыздық мөлшерлемелер жылдық 2% (2016: 2,00%) болды. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді.

№ 2 несие желісі

Мұндай несие желісі 2012 жылы 17.100.000 мың теңге жалпы сомасына Қазақстан Республикасында 2011-2014 жылдарға арналған Тұрғын үй құрылысы бағдарламасының шеңберінде Астана және Шымкент қалаларында пилот жобаларын қаржыландыруға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді. Несие желісінің шеңберінде 5.000.000 мың теңге сомасында несие қаражаты алынды. Топ бұдан әрі пилоттық жобаларды іске асыруды жоспарлап отырған жоқ, несие желісінің игерілмей қалған қаражатын Бас компания басқа жобаларға қайта бөліп берді.

2016 жылғы қыркүйекте несие толығымен мерзімінен бұрын өтелді.

№ 3 несие желісі

Мұндай несие желісі 2012 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 31 желтоқсандағы № 922 қаулысымен бекітілген «Нұрлы жер» Бағдарламасының шеңберінде, бағыты – сатып алу құқығымен жалдау тұрғын үйі, (бұрынғы – «Өңірлерді дамыту бағдарламасы-2020») тұрғын үй құрылысының жобаларын қаржыландыруға 99.053.000 мың теңге жалпы сомаға ашылды. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. Пайыздар жартыжылдық негізде төленеді. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы несие желісі бойынша игерілмей қалған ақша қаражатының қалдығы 22.433.957 мың теңгені құрайды.

№ 4 несие желісі

2016 жылы Топ жылдық 2% сыйақы мөлшерлемесімен 18 ай мерзімге «Жасыл квартал» әкімшілік-тұрғын үй кешенінің құрылысы бойынша жобаны қаржыландыруға 29.000.000 мың теңге жалпы сомаға несие шартын жасады. Шарт талаптарына сай Бас компания берілген қаражаттың төленуін мерзімінен бұрын талап етуге құқылы. 2016 жылдың ішінде Топ қарыздың бүкіл сомасын алды. 2017 жылы Топ 580.000 мың теңге сомаға пайыздарды төледі.

№ 5 несие желісі

2016 жылы Топ коммерциялық тұрғын-үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдау бөлігінде коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасының қатысушысы болды. Бұл бағдарламаға сай Топ Бас компаниядан жылдық 0,15% пайыздық мөлшерлемен 2026 жылға дейінгі мерзімге 97 миллиард теңге мөлшерінде қарыз алды. Алынған қарыз Топқа нарықтық мөлшерлемеден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша берілгендіктен, бұл қарыз әділ құны бойынша берілу күніне бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. БАС КОМПАНИЯДАН АЛЫНҒАН ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****№ 5 несие желісі (жалғасы)**

2016 жылы Топ осы бағдарламаның шеңберінде 42.875.500 мың теңге мөлшерінде қарыз алды, бастапқы дисконт 23.706.680 мың теңге болды және келешек кезеңдер кірістерінің құрамында танылды, солардың 4.326.492 мың теңгесі мемлекеттік субсидиялаудан түскен кірістер ретінде танылды. (23-ескерпне).

2017 жылғы қыркүйекте Топ несие шартына қосымша келісімді жасады, әрі ол қосымша келісімнің жаңа талаптарын көздейді – инвестицияланған қаражат қайтарылған жағдайда Топтың несиені есепті тоқсаннан кейінгі 30 күнтізбелік күннен кешіктірмей тоқсан сайын мерзімінен бұрын өтеп отыру міндеттемесі. Бұл талап несиені әділ құны бойынша мойындау үшін пайдаланылатын жекелеген жорамалдарды қайта қарауды, атап айтқанда дисконттаудың нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконтталатын ақша ағындарының көлемін есептеудің өзгерістерін қайта қарауды болжайды. Қайта есептелген әділ құн бастапқы әділ құннан айтарлықтай ерекшеленгендіктен, Топ бастапқы қарызды мойындауды тоқтатып, жаңа қарызды мойындады.

Несие қаражатының айналымдылығын болдырмау туралы қосымша келісімнің жасалуына орай, Топ Несие шартының бұрынғы талаптары бойынша алынған транштарды мойындауды тоқтатты және қосымша келісім жасалған күннен бастап әділ құнды жоғарыда сипатталған жорамалдарға сүйене отырып мойындайды.

Алынған транштардың әділ құны 50.913.339 мың теңге болды, ал дисконт – 4.070.464 мың теңге. Аталған қарызды жаңа талаптармен мойындау кезінде Топ дисконтты пайыздық кірістер ретінде негізгі қызметтен болған кірістердің құрамында мойындады және әрбір транштың тиісті мерзімдерінің ішінде пайыздық шығыстар арқылы амортизацияланады.

2017 жылғы дисконтты амортизациялау сомасы 5.650.967 мың теңге болды, оған қоса 3.047.263 мың теңге (2016 жыл: 675.653 мың теңге) мөлшеріндегі амортизацияланбай қалған бұрын танылған дисконт (25-ескерпне).

Барлық түскен қаражат кепілдік берілмеген және кепілсіз негізде алынды.

Қаржылай көмек

2014 жылғы желтоқсанда Топ «Жасыл квартал» жобасын кейіннен қаржыландыру және іске асыру үшін «Ехро Village» ЖШС-тің несиесі бойынша қамтамасыз ету ретінде пайдаланылатын екінші деңгейдегі банктердің ағымдағы шоттарында ақша қаражатын орналастыру мақсатында Бас компаниямен 2014 жылғы 31 желтоқсанда «СК Девелопмент» ЖШС үшін 3.300.000 мың теңге мөлшерінде уақытша қаржылай көмекті беру туралы шартқа қол қойды. 2017 жылғы 31 желтоқсанға Бас компанияның алдындағы қаржылай көмекті Топ толығымен өтеді.

20. ӨЗГЕ ДЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Кепілдік төлемдері	1.624.297	1.574.648
	1.624.297	1.574.648

Жалға алушылар Топтың қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету ретінде салатын кепілдік төлемдері. Топ кепілдік төлемдерін жалға алушылардың жалдау мерзімінің соңында қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелерін өтеу үшін пайдаланады.

21. КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына кредиторлық берешекке Топтың операциялық қызметі үшін тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді жеткізушілердің алдындағы берешек кірді. Кредиторлық берешек теңгемен көрсетілген және пайызсыз болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Кепілдік берілген төлемдер бойынша міндеттемелер	275.457	174.524
«Айт Хаузинг Комплекс» ЖШС-тің операторлық қызметтері бойынша төлемдер	176.597	191.557
Келешек кезеңдер кірістері	174.360	15.306
Табыс салығынан басқа, салықтар бойынша берешек	142.201	71.799
Алынған аванстар	118.988	39.839
Жалақы бойынша берешек	105.328	153.409
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	523.059	409.275
	1.515.990	1.055.709

Кепілдікті төлемдер бойынша міндеттемелер Топтың бұл қаражатты объектілер пайдалануға берілгеннен кейін бір жыл өткен соң объектілердің құрылысын аяқтаған құрылыс ұйымдарына төлеу міндеттемесін білдіреді.

23. КЕЛЕШЕК КЕЗЕҢДЕРДІҢ КІРІСТЕРІ

Келешек кезеңдердің кірістері «Нұрлы жер» Мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде, коммерциялық бағыт, коммерциялық тұрғын үйлерді жеке меншік тұрғызушыларды қолдауға жылдық 0,15% сыйақы мөлшерлемесімен 10 жылға дейінгі мерзімге берілетін мемлекеттік субсидияларды білдіреді (19-ескертпе). Бастапқы мойындау кезінде алынған қарыз бойынша дисконт келешек кезеңдердің кірістері ретінде ескеріледі.

2017 жылы Несие шарты бойынша талаптардың қайта қаралуына және «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде, коммерциялық бағыт» қосымша келісімнің жасалуына орай, соған сай Топ несие желісінің мерзімінен бұрын өтелуін жүзеге асырады, Топ қаржы құралының әділ құнын қайта қарады және бұрынғы талаптармен алынған қарызды келешек кезеңдердің кірістері арқылы мойындауын тоқтатты (19-ескертпе). Коммерциялық бағыттағы «Нұрлы жер» бағдарламасы бойынша 159.054 мың теңге мөлшерінде келешек кезеңдер кірістерінің қалған бөлігі басқа да ағымдағы міндеттемелердің құрамына аударылды.

2017 жылы Топ дисконт амортизациясының кірісін 4.653.544 мың теңге сомаға (2016 жыл: 4.326.492 мың теңге) мемлекеттік субсидиядан түскен кіріс ретінде мойындады.

24. КІРІСТЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Дисконт амортизациясы (15-ескертпе)	4.704.372	1.618.930
Қаржылық жалға беруден түскен кіріс	4.253.329	4.087.695
Сыйақыны есептей отырып құрылыс компанияларын қаржыландырудан болған пайыздық кіріс	2.297.270	908.575
«Жасыл квартал» бағдарламасының шеңберінде нысаналы депозиттер бойынша сыйақылар	1.357.089	824.442
Мүлікті басқару үшін сыйақы	425.941	304.307
Дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кіріс	318.310	3.954.439
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	273.372	289.852
Аяқталмаған құрылысты іске асырудан түскен кіріс	–	829.979
Басқа да кірістер	54.394	43.394
	13.684.077	12.861.613

2017 жылы дайын тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүлік объектілерін сатудан түскен кірістерге «Нұрлы жер» бағдарламасының шеңберінде 283.050 мың теңге сомасында Астана, Алматы қалаларында сатып алу құқығымен жалдамалы баспана бағытымен тұрғын үй-жайларды (пәтерлерді) сатудан, сондай-ақ 35.260 мың теңге сомасында коммерциялық үй-жайларды сатудан түскен кірістер жатады. 2016 жылы Топ «Өңірлерді дамыту бағдарламасы – 2020» бағдарламасының шеңберінде 3.917.990 мың теңге сомасында Алматы, Астана және Тараз қалаларында тұрғын үй-жайларды (пәтерлерді), сондай-ақ 36.449 мың теңге сомасында паркингтер мен коммерциялық үй-жайларды сатты.

2016 жылы Топ Қызылорда қаласында «Береке KZ» ЖШС-тің аяқталмаған құрылысын 829.979 мың теңгеге іске асырды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Дисконт амортизациясы (19-ескертілме)	5.650.967	675.653
Пайыздық шығыстар	880.418	426.567
Берілген қарыз бойынша дисконтты мойындау (15-ескертілме)	711.475	6.806.459
Жылжымайтын мүлік объектілеріне қызмет көрсету	295.437	324.991
Операциялық салықтар	267.673	596.835
Өткізілген тұрғын және коммерциялық жылжымайтын мүліктің өзіндік құны (7-ескертілме)	258.926	3.038.519
Тозу және амортизация	84.660	84.605
Өткізілген аяқталмаған құрылыстың өзіндік құны	—	803.975
Басқасы	49.402	19.824
	8.198.958	12.777.428

26. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Жалақы және тиісті салықтар	890.809	854.373
Кәсіби қызметтер	288.798	115.746
Басқа да салықтар және бюджетке төленетін міндетті төлемдер	74.584	15.607
Тозу және амортизация	64.859	87.820
Қосылған құн салығы бойынша шығыстар	53.621	83.530
Ғимаратты күтіп ұстау бойынша шығыстар	46.623	46.452
Директорлар кеңесін ұстау бойынша шығыстар	46.401	50.998
Жалдау	19.121	19.125
Іссапар шығыстары	16.758	13.656
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	15.033	51.350
Жарнама және жарияланымдар	14.298	15.083
Байланыс	12.619	10.570
Материалдар	9.362	9.374
Банк комиссиялары	5.748	3.647
Басқасы	99.818	68.431
	1.658.452	1.445.762

27. ҚАРЖЫЛАНДЫРУДАН ТҮСКЕН КІРІСТЕР / (ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ШЫҒЫСТАРЫ)

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Қаржыландырудан болған кірістер		
Банктік депозиттер мен ағымдағы банктік шоттар бойынша пайыздық кіріс	2.988.181	6.832.366
Мемлекеттік облигациялар бойынша кіріс	166.649	166.397
	3.154.830	6.998.763
Қаржыландыру шығыстары		
Бас компаниядан алынған қарыздар бойынша пайыздық шығыстар	(1.548.873)	(1.869.138)
Опционның әділ құнының өзгеруінен болған шығын	—	(372)
	(1.548.873)	(1.869.510)

28. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2017 және 2016 жылдардағы табыс салығы бойынша шығыстар былайша көрсетілген:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	1.111.171	1.807.800
Уақытша айырмалардың туындауының және қайтарылуының нәтижесінде кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар/(жеңілдік)	374.779	(6.844)
	1.485.950	1.800.956

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Төменде 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына табыс салығы бойынша шығыстармен бірге ресми белгіленген мөлшерлеме бойынша салық салынғанға дейінгі бухгалтерлік кіріске қолданылатын табыс салығы бойынша шығыстарды салыстырып тексеру берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	5.323.077	5.890.223
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
20% салықтың ресми мөлшерлемесі бойынша есептелген табыс салығы	1.064.615	1.178.045
Мемлекеттік бағалы қағаздардың купондық сыйақылары бойынша кірістер	(33.331)	(33.280)
Берілген қарыздар бойынша дисконтты тану	142.295	1.361.292
Алынған қарыз бойынша дисконт амортизациясы	1.130.193	135.130
Күмәнді берешек бойынша резервті есептеу	1.013.581	324.845
Субсидиялаудан болған кіріс	(930.709)	(865.298)
Қаржы құралдары бойынша дисконт амортизациясы	(940.874)	(323.786)
Басқа да есептен шығарылмайтын шығыстар	40.180	24.008
	1.485.950	1.800.956

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық бойынша активтер мен міндеттемелердің компоненттері төмендегідей көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп		Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	
	2017 жыл	2016 жыл	2017 жыл	2016 жыл
Кейінге қалдырылған салық активтері				
Берілген қарыздарға резервтер, ағымдағы қаржы активтері мен дебиторлық берешек	218.202	218.206	(4)	122.730
Салықтар	2.847	1.645	1.202	501
Капиталға айналдырылған сыйақы	32.452	3.011	29.441	3.011
Келешек кезеңдер кірістері	36.736	39.797	(3.061)	(3.061)
Басқасы	25.247	32.605	(7.358)	(14.125)
	315.484	295.264	20.220	109.056
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған кейінге қалдырылған салық активтері	(315.484)	(295.264)	(20.220)	(109.056)
Кейінге қалдырылған салық активтері	-	-	-	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері				
Негізгі құралдар	(431.763)	(409.839)	(21.924)	(19.434)
Берілген қарыздар бойынша күтілетін сыйақылар	(455.853)	(82.778)	(373.075)	(82.778)
	(887.616)	(492.617)	(394.999)	(102.212)
Міндеттемелерге қарсы есепке алынған кейінге қалдырылған салық активтері	315.484	295.264	20.220	109.056
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(572.132)	(197.353)		
Кейінге қалдырылған салық бойынша таза жеңілдік/(шығыс)			(374.779)	6.844

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелерін салыстыру:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
1 қаңтарға арналған сальдо	197.353	204.197
Пайда немесе залал құрамында мойындалған есепті жыл үшін кейінге қалдырылған салық бойынша шығыстар/(жеңілдік)	374.779	(6.844)
31 желтоқсанға сальдо	572.132	197.353

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына Топтың кейінге қалдырылған мойындалмаған салық активтері болмады.

29. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

«Бас компания бақылайтын ұйымдар» санатына Бас компания бақылайтын ұйымдар кіреді.

Байланысты тараптармен операциялар тараптардың арасында келісілген шарттарда жасалды. Сатып алу және сату бойынша транзакциялар нарықтық шарттар бойынша жасалды. Жыл соңына өтелмеген қалдықтардың қамтамасыз етуі жоқ, олар қысқа мерзімді болып табылады, ал есеп айырысулар, төменде сипатталған жағдайларды қоспағанда, ақшалай жасалады.

2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына Топ байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануын көрсетпеді. Мұндай бағалау әрбір қаржы жылы байланысты тараптың қаржылық жағдайын және оның қызметі жүзеге асырылған нарықты тексеру арқылы жасалды.

2017 және 2016 жылдар үшін байланысты тараптармен негізгі мәмілелер төменде көрсетілген.

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Операциялық жалдаудан түскен кірістер	21.997	21.148
Байланысты тараптарға сатулар	667.610	530.891
Байланысты тараптардан сатып алу	181.547	155.754
	871.154	707.793

Жоғарыда көрсетілген тармақтардың нәтижесінде Топтың 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша байланысты тараптарға алынуға жататын / (төленетін) келесі сомалары болды:

Мың теңгемен	2017 жыл	2016 жыл
Бас компания бақылайтын ұйымдар		
Сауда дебиторлық берешек	758	658
Кредиторлық берешек	(13.271)	(13.498)

Бас компаниядан алынған қарыздар

Бас компаниядан алынған қарыздың егжей-тегжейі 19-ескертемеде ашылып көрсетілген.

Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы

2017 жылы негізгі басқарушы персонал жеті адамды құрады (2016: он сегіз адам). Еңбекақы бойынша шығындарға енгізілген, негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақының жалпы сомасы есепті кезең бойынша 126.180 мың теңгені құрады (2016 жыл: 139.840 мың теңге). Негізгі басқарушы персоналға берілетін сыйақыға жыл қорытындылары бойынша жалақы мен сыйлықақы кіреді.

Топтың негізгі басқарушы қызметкерлердің мүшелеріне қатысты байланысты тараптарды анықтау үшін қосымша бақылау рәсімдерін жасады. Мұндай рәсімдердің нәтижесінде басқарушы қызметкерлер арқылы байланыстылық анықталмады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР****Шарттық міндеттемелер**

2017 жылдың 31 желтоқсанына Топтың құрылыс компаниялармен жасалған шарттары бойынша 47.281.136 мың теңге (2016 жылы: 73.739.216 мың теңге) жалпы сомаға шартты міндеттемелері болды.

«Жасыл квартал» жобасы

9-ескертемеде көрсетілгендей, Топ 2013 жылғы желтоқсанда «VI Corporation» ЖШС-пен «Жасыл квартал» жобасын бірлесіп іске асыру туралы шартты жасады. Жасалған шартқа сай Топ 44 миллиард теңге жалпы сомаға Жобаны қаржыландырады, оның ішінде Топтың меншікті қаражатын 15 миллиард теңге құрайды.

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 41.450.537 мың теңге сомасында бұл Жобаны қаржыландырды. Топ 2018 жылдың ішінде қалған қаржыландыруды жүзеге асыруға ниеттеніп отыр.

Салық салу

Қазақстандық салық заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілер тұрақты өзгерістер мен әртүрлі түсіндірулер мәні болып табылады. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының арасындағы пікірлерде болатын келіспеушіліктер сирек емес, оған қоса ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікте кірістерді, шығыстарды және басқа да баптарды мойындау тәсілдері. Қазіргі кезде қолданып отырған, Қазақстанда қолданылатын заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қарастырылған айыппұлдар мен өсімақылар жүйесі аса қатаң болып отыр. Айыппұлдық ықпалшараға 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл мен қосымша есептелген салық сомасынан 50% көлемінде болатын айыппұлдар кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары қоса есептелуге жататын салық сомаларынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржылық кезеңдер тексеру жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдары тексеру үшін ашық болып қалады. Белгілі жағдайларда тексерулер ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық салу жүйесінің екі ұштылығынан, салықтардың, егер олар болған жағдайда айыппұл санкциялары мен өсімақылардың түпкілікті сомасы қазіргі кезеңге жатқызылған және 2017 жылғы 31 желтоқсанға есептелген шығындар сомасынан асып кетуі мүмкін. Басшылық 2017 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнаманы талқылау сәйкес болып табылады және осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көзделгендерді немесе басқа да тәсілмен ашылған жағдайларды қоспағанда, Топтың салықтар бойынша ұстанымы расталады деген мүмкіндік бар деп есептейді.

31. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелеріне Бас компаниядан алынған қарыздар, кредиторлық берешек және басқа да ағымдағы міндеттемелер жатады. Аталған қаржылық міндеттемелер негізінен Топтың операциялық қызметін қаржыландыруға тарту үшін пайдаланылып отыр. Топтың ақша қаражаты мен оның баламалары, қаржылық жалдау бойынша берешек, сауда дебиторлық берешек, банктік депозиттер мен мемлекеттік облигациялар сияқты түрлі қаржылық активтері бар.

Осы қаржы құралдары бойынша туындайтын негізгі тәуекелдерге өтімділік тәуекелі мен несие тәуекелі жатады.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топта қаржылық міндеттемелерге байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуда туындайтын қиындықтар. Өтімділік тәуекелі активтерді олардың әділ құнына жақын баға бойынша уақытылы сатуға қабілетсіздігі салдарынан туындауы мүмкін.

Топ өтімді қаражаттар қажеттілігін үнемі қадағалап отырады және басшылық кез келген орын алатын міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті болатын көлемде қаражатпен қамтамасыз етеді. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ағымдағы міндеттемелері оның ағымдағы активтерінен 71.183.480 мың теңгеге (2016: 47.176.429 мың теңге) асты. Мұндай асып түсу негізінен Бас компанияның мұндай қарыздарды мерзімінен бұрын өтеуді талап ету құқығына байланысты 163.974.691 мың теңге сомасында Бас компаниядан алынған қарыздарды қысқа мерзімді деп жіктеуден қалыптасты. Басшылық өзінің операциялық қызметін кеңейту арқылы, сондай-ақ Бас компаниядан алынатын қаржыландыру арқылы өтімді құралдардағы мұқтаждықты қамтамасыз етеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)**

Төмендегі кестеде 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына осы міндеттемелерді өтеу мерзімі бөлігіндегі Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша шарттық дисконтталмаған төлемдері туралы қорытынды ақпарат берілген:

	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	Астам 5 жыл	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсан						
Бас компаниядан алынған қарыз	112.867.060	–	51.111.985	1.071.968	–	165.051.013
Кредиторлық берешек	–	351.385	–	–	–	351.385
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	–	–	1.149.474	–	–	1.149.474
	112.867.060	351.385	52.261.459	1.071.968	–	166.551.872

	Талап етілгенге дейін	3 айдан кем	3-12 ай	1-5 жыл	Астам 5 жыл	Жиыны
2016 жылғы 31 желтоқсан						
Бас компаниядан алынған қарыз	122.405.523	16.077	–	–	19.844.473	142.266.073
Кредиторлық берешек	–	275.924	–	–	–	275.924
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	–	–	790.662	–	–	790.662
	122.405.523	292.001	790.662	–	19.844.473	143.332.659

Несиелік тәуекел

Топты несиелік тәуекелге нақты ұшырататын қаржы құралдары, негізінен, банк салымдарындағы және ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражатынан, дебиторлық берешектен және берілген қарыздар тұрады. Несиелік тәуекелдің барынша көп мөлшері әрбір қаржылық активтің баланстық құнымен берілген.

Топ өзінің операциялық қызметін және белгілі бір инвестициялық қызметін жүзеге асыру нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді. Инвестициялық қызметті жүзеге асыру барысында Топ, негізінен, қазақстандық банктерде салымдарды орналастырады.

Келесі кестеде құрылған резервтерді шегере отырып «Standard & Poor's» және «Fitch» агенттіктерінің несие рейтингілерін пайдалана отырып есепті күнге банктерде орналастырылған ақша қаражаттары, банк депозиттері бойынша сальдо көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2017 жылғы 31 желтоқсан	2016 жылғы 31 желтоқсан
		2017 жыл	2016 жыл		
«АТФ Банк» АҚ	Қазақстан	В/Теріс	В/Теріс	44.142.640	33.001.803
«Қазақстанның Халық банкі» АҚ	Қазақстан	ВВ/Теріс	ВВ/Теріс	10.456.411	1.327.792
«Forte Bank» АҚ	Қазақстан	В/Оң	В/Тұрақты	6.308.511	194.200
«Цеснабанк» АҚ	Қазақстан	В+/Теріс	В+/Тұрақты	3.958.736	603.241
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	В+/Теріс	В-/Теріс	3.093.102	2.143.355
«Альфа Банк» ЕБ АҚ	Қазақстан	ВВ-/Тұрақты	ВВ-/Тұрақты	64	–
«Нұрбанк» АҚ	Қазақстан	В-/Теріс	В/Теріс	33	28.343.114
«Bank RBK» АҚ	Қазақстан	ССС	В-/Тұрақты	–	16.091.739
«Delta Bank» АҚ	Қазақстан	D	D	–	5.000.005
«ЦентрКредит Банкі» АҚ	Қазақстан	В/Тұрақты	В/Тұрақты	–	8.109
«Сбербанк» ЕБ АҚ	Қазақстан	ВВ+/Оң	В-/Теріс	–	128
«Еуразиялық банк» АҚ	Қазақстан	В/Теріс	В/Тұрақты	–	39
«Астана Банкі» АҚ	Қазақстан	В-/Тұрақты	В/Тұрақты	–	10
«Asia Credit Bank» АҚ	Қазақстан	В-/Тұрақты	В/Теріс	–	1
				67.959.497	86.713.536

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

«Казинвестбанк» АҚ-ның несиелік тәуекелі

2016 жылғы желтоқсанда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі «Казинвестбанк» АҚ бағалы қағаздар нарығында банктік және өзге де операциялар мен қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырды. 2016 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ резерв сомасын құнсыздану залалының құрамында көрсете отырып «Казинвестбанк» АҚ-дағы ақша қаражаты бойынша 1.634.309 мың теңге сомасына 100% резервті құрды (11-ескерту).

2017 жылғы 19 мамырда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ уақытша әкімшілігі арасында «Казинвестбанк» АҚ-ның активтері мен міндеттемелерін бір мезгілде беру туралы шарт жасалды. 2017 жылғы маусымда «Альфа-Банк» АҚ ЕБ мен «Казинвестбанк» АҚ-нан берілген қарыздардың пулы бойынша кепіл берушілер ретінде болатын Топ арасында 247.273 мың теңге сомаға ақша қаражатының кепілі туралы шарттарға қол қойылды. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілден 11.084 мың теңге қайтарылды.

«Delta Bank» АҚ-ның несиелік тәуекелі

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың «Delta Bank» АҚ-да 5.067.902 мың теңге мөлшерінде банк депозиті бар. 2016 жылғы 30 желтоқсанда Standard&Poor's рейтинг агенттігі «Delta Bank» АҚ-ның ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді несиелік рейтингтерін В/В бастап ССС+/С дейін төмендетті, ал содан кейін 2017 жылғы 16 ақпанда – банк 9.800.000 мың теңге сомаға облигациялар бойынша өз міндеттемелерін мерзімінде өтегеннен кейін D/D деңгейіне дейін төмендетті.

2017 жылғы 3 қарашада Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі «Delta Bank» АҚ бағалы қағаздар нарығында банктік және өзге де операциялар мен қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырды және уақытша әкімшілік тағайындалды.

2017 жылдың ішінде Топ резерв сомасын құнсыздану залалының құрамында көрсете отырып 5.067.902 мың теңге мөлшерінде «Delta Bank» АҚ-да орналастырылған қаражат сомасының 100% мөлшерінде резервті құрды (11-ескерту).

Қаржы құралдарының әділ құны

2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мемлекеттік борыштық бағалы қағаздардан және үлесті сатып алу құқығынан тұрды. Мұндай қаржы активтері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құн көздері иерархиясының бөлігінде 1-деңгейге және 3-деңгейге жатады.

Басшылық ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттердің, сауда дебиторлық берешектік, сауда кредиторлық берешектік, банктік овердрафттардың және басқа да қысқа мерзімді міндеттемелердің әділ құны, ең алдымен, мұндай құралдарды өтеудің ұзақ емес мерзімдеріне орай шамамен олардың баланстық құнына тең болатындығын анықтады.

Топ «Expro Village» ЖШС Жобалау компаниясында үлесті сатып алу құқығының әділ құнын айқындады, ол бұл қаржы құралының әділ құнын бағалауға мүмкіндік береді. Тиісінше, қатысу үлесін сатып алуға арналған бұл құқық ХҚЕС-ке сай активтерді мойындау критерийлерін қанағаттандыратын ретінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде танылды.

Қаржылық есептілікке қосылған қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны мәжбүрлі сатудан немесе таратудан бөлек, мұндай мәмілені жасағысы келетін тараптардың арасындағы ағымдағы мәміленің нәтижесінде құралды айырбастауға болатын соманы білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**31. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржылық құралдардың әділ құны (жалғасы)**

Әділ құнды анықтау үшін келесі әдістер мен жорамалдар пайдаланылады:

- Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешекті/тіркелген және құбылмалы мөлшерлемелермен қарыздарды пайыздық мөлшерлемелер, елге тән болатын тәуекел факторлары, клиенттің дербес төлем қабілеттілігі және қаржылық жобаға тән тәуекелдің сипаттамалары сияқты параметрлердің негізінде бағалайды. Осы бағалаудың негізінде бұл дебиторлық берешек бойынша күтілетін шығындарды есепке алу үшін резервтер құрылады. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтерді шегере отырып мұндай дебиторлық берешектің баланстық құны шамамен оның әділ құнына тең болды.
- Бағасы белгіленетін облигациялардың әділ құны есепті күнге баға белгілеудің негізінде айқындалады. Бағасы белгіленбейтін құралдардың, банктер берген несиелердің және басқа да қаржылық берешектің, қаржылық жалдау шарттары бойынша міндеттемелердің, сондай-ақ басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелердің әділ құны өтеуге дейін қалған ұксас шарттармен, несиелік тәуекелмен және мерзімдермен берешек үшін ағымдағы мөлшерлемелерді пайдалана отырып келешек ақша ағындарын дисконттау арқылы айқындалады.
- Сату үшін қолда бар қаржы активтерінің әділ құны белсенді нарықтарда баға белгілеуінің негізінде айқындалады.

Капиталды басқару

Топтың капиталын басқарудың басты мақсаты қызметін қолдау және акционерлік құнын барынша көбейту мақсатында капитал толықтығының тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету болап табылады.

Топ капитал құрылымын басқарады және оны экономикалық жағдайдағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді. Құрылған күннен бастап 2017 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезең ішінде мақсаттарға, саясаттарға немесе процестерге бірде бір өзгеріс енгізілмеді.

Топ таза қарыздардың жалпы капиталға қатыстылығын білдіретін қарыз коэффициентін пайдалану арқылы капитал мониторингін жүзеге асырады. Топ Бас компаниядан алынған қарыздар мен кредиторлық берешекті таза берешектің құрамына қосады.

Кестеде Топтың 2017 және 2016 жылдардың 31 желтоқсанына берешек коэффициенті көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2017 жыл	2016 жыл
Бас компаниядан алынған қарыздар	165.051.013	142.266.074
Кредиторлық берешек	351.385	275.924
Таза берешек	165.402.398	142.541.998
Капитал	39.995.285	36.605.679
Берешек коэффициенті	4,14	3,89